

Punk-funkiga poplåtar

En studie av nyare engelska uttryck på kultursidor
i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet

Tuire Tuomi
Tammerfors universitet
Fakulteten för språk, översättning och litteratur
Nordiska språk
Avhandling pro gradu
September 2014

Tampereen yliopisto
Pohjoismaiset kielet
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

TUOMI, TUIRE: Punk-funkiga poplåtar – En studie av nyare engelska uttryck på kultursidor i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet

Pro gradu -tutkielma, 68 sivua + liitteet (12 sivua)
Syyskuu 2014

Tutkimuksen aiheena on ruotsinkielisten sanomalehtien kulttuurisivuilla esiintyvät englannin kielen lainasanat, jotka ovat vakiintuneet ruotsin kieleen vuoden 1950 jälkeen. Yksittäisten lainasanojen lisäksi tutkitaan kulttuurisivuilla esiintyvää koodinvaihtoa, toisin sanoen englanninkielisiä fraaseja ja sitaatteja. Tutkimusaineistona on käytetty lehtiä Dagens Nyheter (7.-13.11.2008) ja Hufvudstadsbladet (7.-20.11.2008). Tutkielmassa selvitetään englanninkielisten sanojen määrä kulttuurisivuilla, niiden jakautuminen eri sanaluokkiin sekä useimmin esiintyvät lainasanat. Tutkielmassa pyritään myös selvittämään kuinka englannin lainasanojen kirjoitusasua ja taivutusta on mukautettu ruotsin kieleen, miksi kyseiset sanat on lainattu ja miksi englanninkielisiä fraaseja ja sitaatteja käytetään kulttuurisivuilla.

Dagens Nyheterissä on yhteensä 616 ja Hufvudstadsbladetissa on 471 lainasanaa. Yhdyssanoja, joissa on englanninkielinen alkuosa ja ruotsinkielinen loppuosa, on noin kolmasosa kaikista lainasanoista (DN 31%, HBL 28 %). Lopuista sanoista suurin osa on substantiiveja (DN 84%, HBL 83%). Adjektiiveja on toiseksi eniten (DN 11%, HBL 12%) ja verbejä kolmanneksi eniten (DN 4,5%, HBL 5%). Molemmista lehdistä on lisäksi laskettu 20 useimmin esiintyvää lainasanaa. Lähes kaikki näistä sanoista liittyvät aihealueeltaan musiikkiin, elokuvaan tai teknologiaan.

Tutkimusmateriaalissa substantiivit kirjoitetaan tavallisesti englantilaisittain, vaikkakin tiettyjä, toistuvia mukautuksia esiintyy. Adjektiivien ja verbien kirjoitusasua mukautetaan usein oikeanlaisen taivutuksen varmistamiseksi. Suurin osa substantiiveista saa en-suvun. En-sukuiset substantiivit saavat monikossa useimmiten -ar tai -er päätteän, ett-sukuisten substantiivien monikkomuoto on päätteetön. Jotkut vieraiksi koetut substantiivit säilyttävät englannin monikon tunnuksen -s. Lähes kaikki adjektiivit ja verbit taipuvat ruotsin kielen sääntöjen mukaan. Verbit kuuluvat ensimmäiseen taivutusluokkaan.

Osa englannin sanoista on lainattu ruotsin kieleen nimeämään uusia ilmiöitä. Osa lainasanoista taas ilmaisee positiivista tai negatiivista suhtautumista, tuo kieleen neutraaleja tai helppokäyttöisiä synonyymejä, ja luo tiettyjä, usein myönteisiä mielikuvia. Fraaseja ja sitaatteja käytetään usein artikkeleissa, jotka käsittelevät englanninkielisiä ihmisiä, paikkoja tai tilanteita. Lyhyitä fraaseja käytetään myös luomaan autenttisuutta ja tiettyjä assosiaatioita.

Avainsanat: engelska lånord, engelska fraser, engelska citat, kodväxling, anpassning av lånord, böjning av lånord, orsaker till inlänning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 Syfte	3
1.2 Material	4
1.3 Metod	5
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Tidigare forskning	8
1.6 Disposition	11
2. KONTAKTLINGVISTIK OCH KODVÄXLING	12
3. LÅNORD	14
3.1 Vad är ett lånord?	14
3.2 Olika typer av lån	16
3.3 Anpassning av lån.....	19
3.3.1 Stavning.....	19
3.3.2 Ordböjning.....	21
3.3.2.1 Substantiv	21
3.3.2.2 Adjektiv och verb	23
3.4 Lånordens funktioner	24
3.4.1 Verbaliseringsfunktion	25
3.4.2 Kommunikativa funktioner.....	26
3.4.3 Psyko-social funktion	29
4. ANALYS.....	31
4.1 Antalet lånord	31
4.1.1 Antalet lånord och ordklassfördelningen.....	32
4.1.2 De mest frekventa orden.....	33
4.2 Stavning	35

4.3 Ordböjning.....	40
4.3.1 Substantiv	40
4.3.1.1 Genus.....	41
4.3.1.2 Plural	44
4.3.2 Adjektiv	45
4.3.3 Verb	46
4.4 Orsaker till användning av lånord i materialet	47
4.4.1 Ord med verbaliseringsfunktion	48
4.4.2 Ord med kommunikativa funktioner	52
4.4.3 Övriga ord.....	55
4.5 Kodväxling	57
5. AVSLUTNING	60
5.1 Sammanfattning	60
5.2 Diskussion.....	63
KÄLLFÖRTECKNING.....	66
BILAGA: Engelska lånord, fraser och citat i DN och HBL	69

Tabeller

Tabell 1: Lånordens funktioner	30
Tabell 2: De mest frekventa låorden i HBL och DN	34

1. INLEDNING

Vi ser och hör engelska överallt. Man kallar engelska ett ”världsspråk” med en orsak. Ett mycket stort antal människor talar engelska som förstaspråk eller andraspråk. ”Men för att kallas världsspråk räcker det inte med att många människor har språket som modersmål – det handlar snarare om hur gångbart språket är internationellt (Svartvik 1999:2).” Engelskan är definitivt ett internationellt språk: det används ofta som kommunikationsspråk människor emellan då de inte har samma modersmål. Nästan alla språk i världen har blivit mer eller mindre påverkade av engelska. Svartvik (1999:2-3) konstaterar till och med att det inte finns något språk som kan tävla med engelskan som globalt språk.

Nuförtiden är engelska lånord en del av vardagsspråket, också i det svenska språket. Även medierna introducerar en mängd engelska lånord eftersom medierna behandlar ofta sådana företeelser som härstammar från engelskspråkiga kulturer. Enligt Sandøy (2007:130) kommer cirka 90 % av alla lånord från engelska i sverigesvenska och finlandssvenska tidningar. Engelskans ställning som långivarspråk är alltså stark i svenskspråkiga tidningar. Mickwitz (2010:58-59) konstaterar att tidningsmaterial lämpar sig väl för att studera lånord: det är tillräckligt varierat till sin natur och det anses representera allmänspråket. Således undersöker jag engelska lånord samt engelska fraser och citat i svenska tidningar i den här avhandlingen. Först ger jag en kort översikt över engelskans inflytande, speciellt på svenskan.

Svartvik (1999:13) säger att det finns framför allt två orsaker till engelskans internationella framgång. Den första är utvecklingen av det brittiska imperiet vilket ledde till att engelska bredde ut sig till nästan alla jordens hörn. Den andra är USA:s politiska, ekonomiska, militära, tekniska och vetenskapliga dominans, framför allt under de senaste femtio åren. Svartvik (1999:362) säger också att engelskan fungerar nuförtiden som internationellt kommunikationsmedel inom en mängd områden, som ekonomi, handel, flyg, vetenskap, elektronik och medier. Enligt Svartvik ökar behovet av ett internationellt kontaktspråk i framtiden, så det är sannolikt att engelskans dominans kommer att fortsätta.

Edlund och Hene (1992:57-58) konstaterar att engelskan har haft ett starkt inflytande på svenskans ordförråd speciellt på 1900-talet. De framför vissa ämnesområden som har varit särdeles mottagliga för engelska lånord på 1900-talet. Många lånord hör till kommunikationsområdet vilket betyder kommunikationsmedel av olika slag. Man har lånat en hel del engelska livsmedelsord, medicinska ord samt ord för textilier och klädesplagg. Engelska lånord som har med nöjeslivet och ungerhållningen att göra är mycket vanliga i svenskan. Edlund och Hene säger att man också kan hitta en mängd engelska lånord i svenska sportartiklar.

Kotsinas (2003:248-249) säger att inflödet av engelska ord i svenskan naturligtvis har sin bakgrund i att samhället är mycket mera internationellt än för femtio år sedan. Olika språk, inte minst engelska, behövs för att kunna kommunicera med människor i andra länder. Man åker utomlands allt oftare för att studera, arbeta eller semestra och då kan man praktisera sina språkkunskaper. Man kan också lätt via internet eller telefon få kontakt med människor var som helst på jordklotet. Enligt Kotsinas har engelskan länge varit det internationella politikerspråket och såväl tekniska som kulturella nyheter når oss oftast via engelskan. Den snabba utvecklingen av medierna, speciellt television och internet, möjliggör att nyheterna och de nyaste framstegen blixtnabbt sprids från olika delar av världen.

Phillipson (1997:25) skriver om engelskans starka ställning i världen. Han nämner några områden i vilka engelskan har fått fäste i Norden. Man måste kunna engelska när man läser varudeklarationer och instruktioner skrivna på engelska. Kunskaper i engelska är nyttiga även när man läser tidningar, på grund av engelska lånord. Även om lånordens statistiska frekvens i tidningarna inte är så hög, är det iögonenfallande hur de här lånorden är anpassade in i de nordiska språken och hur de används. Enligt Phillipson kan engelskan snarare anses som andraspråk än som främmande språk i de nordiska länderna, eftersom det finns allt mera områden där engelskan är oersättlig.

Enligt Ljung (1988:41-43) har det påståtts att engelskan har rent språkliga förtjänster för vilkas skull den lämpar sig som internationellt språk bättre än andra språk. Vanligtvis

pekar man på tre faktorer som gynnar engelskan. Den första faktorn är engelskans blandade vokabulär och gynnsamma inställning till lån vilket betyder ett stort inslag av germanska ord och av ord som stammar från latinet. Den andra faktorn är ett enkelt system av böjningsändelser. Böjningssystemen med såväl substantiv, verb som adjektiv är mycket förenklade i engelskan något som kan göra det lätt att på kort tid skaffa sig tillräckliga kunskaper i engelska för att använda språket som hjälpspråk. Den tredje fördelen med engelskan är dess ordbildningsförmåga. I engelskan bildar man nya ord med ändelser liksom man oftast gör i de flesta språk, men i engelskan kan man också förändra ett ords ordklass utan att lägga till något överhuvudtaget. Man kan helt enkelt använda till exempel substantivet *network* som verb *to network*. Ljung framhåller dock att man inte säkert kan säga vad som är lätt eller svårt om man inte känner till användarnas språkliga bakgrund. Ljung påpekar vidare att det finns uppenbara nackdelar i engelskan, till exempel det komplicerade förhållandet mellan stavning och uttal.

Kommentarerna ovan om engelskans stora genomslagskraft gäller fortfarande. I själva verket har engelskans ställning blivit ännu starkare. Till exempel ökande internationella kontakter, engelskans ställning som lingua franca och den beständiga utvecklingen av kommunikationsmedel, speciellt internet, har bidragit till att engelska har spridit sig runt världen. Som sagt fungerar engelska som andraspråk i många länder. Nuförtiden är engelska också en del av svenskspråkiga människornas vardag, till och med i tidningar, så det är intressant att undersöka hurdan roll den har.

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling pro gradu är att undersöka nyare engelska lånord samt engelska fraser och citat som förekommer i två svenskspråkiga tidningar: en finlandssvensk tidning, Hufvudstadsbladet, och en sverigesvensk tidning, Dagens Nyheter. Meningen är att ta reda på antal lånord, de mest frekventa lånorden, ordklassfördelning, anpassning och böjning av lånord samt orsaker till inlåning. Enligt Sandøy (2007:130) kommer största delen, cirka 90 %, av alla lånord från engelska i sverigesvenska och finlandssvenska tidningar. Således är det relevant att undersöka

engelskans påverkan på det svenska tidningsspråket. Jag koncentrerar mig på kultursidorna i tidningarna eftersom man i kulturdelen ofta behandlar internationella händelser samt företeelser som härstammar från engelskspråkiga kulturer. Sådana företeelser är till exempel popkultur, filmer och underhållning i allmänhet. Selback (2007b:95, 2007a:109) konstaterar att underhållning är ett av de ämnesområden som innehåller procentuellt mest lånord i sverigesvenska och finlandssvenska tidningar. Underhållningstexter i Selbacks material behandlar ofta populärkultur som musik, dans, filmer och televisionsprogram. Sådana teman dyker också upp på kultursidor i mitt material. Således antar jag att teman på kultursidorna ger upphov till många engelska lånord.

Syftet med undersökningen är att svara på följande forskningsfrågor:

1. Hur många engelska lånord används i tidningar? Vilka ordklasser hör lånord till? Vilka är de mest frekventa lånorden? Finns det skillnader mellan de undersökta tidningarna?
2. Hur anpassas lånord till det svenska språket? Hur stavas och böjs de?
3. Hurdana funktioner har lånord? Varför använder man dem?
4. Hurdana engelska fraser och citat finns i tidningar och vilken funktion fyller de?

Eftersom jag undersöker bara kultursidor i en sverigesvensk och en finlandssvensk tidning kan jag inte dra några generella slutsatser om hur engelska lånord används i svenskan. Meningen är att ta reda på om frekvensen, ordklassfördelningen och anpassningen av engelska lånord i mitt material följer allmänna tendenser och riktlinjer. De engelska lånordens funktioner i svenskan har undersökts i mindre mån. Förhoppningsvis bidrar min studie med information om detta ämnesområde.

1.2 Material

Materialet för min avhandling består av Dagens Nyheters kultursidor under tidsperioden 7.11.2008-13.11.2008 (7 dagar) och Hufvudstadsbladets kultursidor under tidsperioden 7.11.2008-20.11.2008 (14 dagar). Undersökningsperioden är betydligt kortare i Dagens Nyheter, eftersom kultursidorna i Dagens Nyheter är mycket mer omfattande än

kultursidorna i Hufvudstadsbladet. Totalantalet undersökta sidor är 137 i Dagens Nyheter och 126 i Hufvudstadsbladet. Båda tidningar är i tabloidformat och bilder ingår i de undersökta sidorna. I avhandlingen tar jag med alla artiklar som har publicerats på kultursidorna under de ovannämnda perioderna. Antalet artiklar är 256 i Dagens Nyheter och 289 i Hufvudstadsbladet. Jag tar också med rubriker, bildtexter och dylikt som hör till artiklarna. Förutom artiklar som står under rubriken *kultur* inkluderar jag en del i Dagens Nyheter som heter *Namn och nytt* och en likartad del i Hufvudstadsbladet som heter *Dagbok* samt sidorna där man recenserar dagens filmer och tv-program. På de här sidorna behandlas både lokala och internationella evenemang, fenomen och kända människor. Dessa ämnen tangerar teman som man behandlar på kultursidor och därför är det viktigt att inkludera dem i avhandlingen. Jag utesluter dock serier, korsord, reklamer, annonser samt TV-guider dvs. listor över TV-programmens sändningstider för de vanligtvis inte innehåller mycket text. I den här undersökningen koncentrerar jag mig på längre texter, med andra ord artiklar, recensioner och dylikt.

1.3 Metod

Avhandlingens metod är mestadels kvalitativ men det finns också en kvantitativ del med. I den kvantitativa delen har jag räknat antal lånord i båda tidningar för att kunna räkna den procentuella delen av olika ordklasser inom lånorden. Meningen är att få reda på vilka ordklasser som är frekventa vid inlåningen. Sammansättningar som består av en engelsk förled och en svensk efterled behandlar jag som en egen enhet. Jag presenterar även de mest frekventa lånorden, det vill säga vilka lånord som förekommer oftast. Ytterligare jämför jag resultat mellan Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet.

När man behandlar inlånade ord är det också viktigt att ta reda på hur dessa ord stavas och böjs. I den kvalitativa delen beskriver jag stavningen av lånord i materialet, med andra ord hur lånord har anpassats till det svenska språket. Jag behandlar också böjningen av substantiv, adjektiv och verb för att få reda på hur man böjer lånord som ingår i avhandlingen. Jag anser att det är relevant att diskutera orsaker till inlåning för att få en mer omfattande bild av de undersökta lånorden. Således resonerar jag även kring olika semantiska funktioner som lånorden fyller i svenskan. Jag kategoriserar

lånord enligt de orsaker som verkar motivera inlåningen. Som teoretisk ram för kategoriseringen har jag använt Edlund och Henes (1992) teori om introduktion och spridning av lånord samt en lista om ersättliga engelska ord i svenskan som Institutet för språk och folkminnen (2014a) har på sin webbsida.

Utöver enstaka ord behandlar jag kodväxling: jag presenterar engelska fraser och citat som finns i materialet och reflekterar över vilka funktioner de fyller. Jag anser att det är viktigt att ta sådana uttryck med i undersökningen för uttrycken har använts av någon anledning i tidningar i stället för det svenska språket. Fraser och citat i materialet har importerats direkt från engelskan, med andra ord har de inte anpassats till svenskan. Det är alltså inte nödvändigt att behandla anpassning eller böjning i samband med dem. Därför behandlar jag kodväxling skilt i slutet av analysdelen.

1.4 Avgränsningar

Termen *lånord* kan ha olika betydelser och kan definieras på många olika sätt så det är nödvändigt att precisera hurdana lånord jag undersöker. Jag koncentrerar mig på *direktlån* som enligt Mickwitz (2010:42) är rent främmande lexikala enheter som används som sådana även i långivarspråket. Mickwitz konstaterar dock att i de nordiska språken kan direktlån vara icke anpassade, som *e-mail*, eller ortografiskt och morfologiskt anpassade, som *e-mejlen*. I sin egen studie undersöker Mickwitz alla direktlån ”...oberoende av om de är morfologiskt eller ortografiskt anpassade, om de utgör en del av en hybrid, eller om de har ett inhemskt avledningssuffix (Mickwitz 2010:44).” Med en hybrid menar Mickwitz (2010:43) sammansättningar som består av en inhemsk och en främmande led.

I min avhandling tillämpar jag Mickwitz definition av direktlån. Sammantaget omfattar avhandlingen ordlån, blandlån och pseudolån som har närmare beskrivits i stycke 3.2 som behandlar olika typer av lån. I avhandlingen behandlas däremot inte översättningslån eller betydselån som också har beskrivits i stycke 3.2. Jag utesluter även alla engelska egennamn: personnamn, geografiska namn, varunamn, namn på organisationer, företag och dylikt samt deras förkortningar. Jag iakttar inte heller namn

på filmer, radio- och tv-program, skivor, låtar, teaterföreställningar, utställningar och så vidare. Således koncentrerar jag mig på appellativer när jag behandlar enstaka lånord i avhandlingen. De undersökta fraserna och citaten har jag dock behandlat som helheter så att eventuella engelska egennamn finns med.

Jag gör en avgränsning till med avseende på åldern på de undersökta lånorden: jag koncentrerar mig på inlåningen som har skett sedan 1950. Det betyder att jag utesluter ord som har etablerats i svenskan före denna tid. Chrystal (1988) har gjort samma avgränsning för sin undersökning och motiverar sitt beslut på följande sätt: ”Många av de äldsta lånorden uppfattas inte som lånord annat än i etymologiskt avseende och användningen av dem idag ger ingen information om språkkontakten som en pågående process (1988:29).” För att kontrollera lånordens etableringsgrad använder jag den nionde upplagan av *Svenska Akademiens ordlista* från 1950 (*SAOL 9*). Jag förutsätter att ord som finns i *SAOL 9* har varit etablerade i svenskan år 1950. Sådan här avgränsning är dock inte problemfri. Bland materialet kan det vara sådana ord som inte finns i *SAOL 9* men som redan har använts i svenskan före 1950. Dessa ord har kanske inte varit etablerade i allmänspråket. I själva verket är det nästan omöjligt att få reda på när ett lånord har använts i svenskan på första gången. Enligt min mening är det tydligt och relevant att ha alla de ord som inte har varit etablerade i *SAOL 9* med i avhandlingen.

Därutöver är det viktigt att kontrollera att de undersökta lånorden är av engelskt ursprung. För att göra det använder jag *Nationalencyklopedins ordbok* (1996), *Norstedts etymologiska ordbok* (Ernby 2008), *Nyord i svenskan från 40-tal till 80-tal* (1986) och *Nyordsboken. Med 2000 nya ord in i 2000-talet*. (2000). Dessa böcker ger viktig information om ordens ursprung, med andra ord är det möjligt att kontrollera att orden i materialet kommer från engelskan. Det finns några ord i materialet som inte kan hittas i de ovannämnda böckerna. I så fall har jag slagit upp ordet i *Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary* (2003) för att kontrollera att det verkligen finns i engelskan. Den här metoden är inte helt problemfri, för också engelska lånar ord från andra språk. Ord som finns i en engelsk ordbok är kanske inte ursprungligen engelska utan har importerats från andra språk. Enligt min mening är ordet dock etablerat i engelskan om det finns i ordboken, så det är inte fråga om ett tillfälligt ord i språket.

Sådant etablerat ord kan vidare importeras från engelska till svenska. Också Mickwitz (2010:63) behandlar problematiken kring lånord som inte är ursprungligen engelska, men som troligen har kommit via och blivit allmänna tack vare engelskan. Hon kallar sådana ord ”internationalismer” och har inkluderats dem i sin studie om engelska lånord. I min avhandling har jag också inkluderat sådana ord, alltså ord som mycket sannolikt kommer från engelska.

1.5 Tidigare forskning

Lånordsforskning som kartlägger engelskans inflytande på och ställning i svenskan tycks koncentrera sig på tidsperioden från 1970-talet till 1990-talet. Men också på 2000-talet har man skrivit några studier som är värda att nämna här.

Dahlstedt, Bergman och Ståhle har skrivit boken *Främmande ord i nusvenskan* (1971) i vilken de definierar vad främmande ord är och berättar om deras anpassning samt behandlar relationen mellan främmande ord och svensk ordbildning. Dahlstedt har tillsammans med Hagervall utarbetat boken *Främmande ord i vardagssvenskan* (1992) som innehåller en lista av främmande ord i svenskan som anses vardagliga. Listans material har till stor del hämtats ur dagstidningar, teve och radio.

Magnus Ljung har studerat engelskan i svenskan speciellt på 1980-talet. I *Skinheads, hackers och lama ankor. Engelskan i 80-talets svenska*. (1988) ger han en allmän översikt över engelska lånord samt engelskans ställning i världen och i svenskan något som har varit mycket nyttigt för denna avhandling. I boken redovisar Ljung också två undersökningar. I den första behandlar han frekvensen och ordklassfördelningen av direkta engelska lånord i olika typer av tidningar och tidskrifter från 1983/1984 respektive 1985. I den andra redovisar han hurdan mottagande lånen får genom att visa hurdana attityder olika svenska mottagargrupper har till lån. Mer exakta resultat av de här undersökningarna, med undantag av undersökningen av tidskrifter från 1985, finns i *Lam anka – ett måste? En undersökning av engelskan i svenskan, dess mottagande och spridning*. (1985) som är en slutrapport av EIS-projektet (EIS = Engelskan i Sverige / English in Sweden).

Judith-Ann Chrystal har också undersökt samma tema i sitt verk *Engelskan i svensk dagpress* (1988). I undersökningen kartlägger hon användningen av engelskt språk gods i 48 nummer av olika dagstidningar från 1984. Hon undersöker "...hur inlåning från engelskan går till och hur formella, sociala, semantiska och stilistiska faktorer inverkar på lånens etablering i allmänspråket. (1988:10)". Därutöver jämför hon användningen av engelskt språk gods mellan rikssvenska och finlandssvenska tidningar samt storstads- och landsortstidningar.

Från rytters och cowboys till tjuvstrykers. S-pluralen i svenskan. En studie i språklig interferens. (1983) är Barbro Söderbergs undersökning som belyser flera olika aspekter av s-pluralens införlivning i svenskan. Undersökningens primära källor sträcker sig från 1890-talet till 1980-talet och de består av ordböcker, dagstidningar och olika typer av texter samt i mindre mån av talspråksmaterial.

Lars-Erik Edlunds och Birgitta Henes *Lånord i svenskan. Om språkförändringar i tid och rum.* (1992) är en månsidig bok om lånord och den är en central källa i den här avhandlingen. I boken berättar författarna om olika synpunkter på språkkontakter och lånordsterminologi, om lånord i svenskan från olika tider och olika språk, om inlåningsstrategier och orsaker till inlåning, om anpassningen och förändringen av lånord samt om attityder till lån.

I sin bok *Vokabler på vandring. Ordimport till Sverige under tusen år.* (1999) belyser Hans Andersson hur det svenska ordförrådet har påverkats av andra språk genom århundradena. Andersson koncentrerar sig framför allt på engelskans och grekiskans inflytande, men berättar också kort om latinets, tyskans och franskans påverkan på svenskan. Förutom en historisk tillbakablick ger författaren massor av exempel på ord som har berikat svenskans ordförråd i olika ämnesområden.

Selback och Sandøy (2007) har redigerat boken *Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordförrådet i sju språksamfunn.* Den är en del av det samnordiska forskningsprojektet *Moderna importord i språken i Norden (MIN)* som

sattes igång år 2000. I boken behandlar författare omfånget av moderna importord i nordiska tidningar från 1975 och 2000. Med andra ord visar man frekvensen av moderna importord i tidningar från sju nordiska språksamfund. De undersökta tidningstexterna har kategoriserats enligt stilart och ämne. Därtill jämförs resultaten mellan år 1975 och 2000 samt mellan olika nordiska språk.

En studie som har fått sin början inom MIN-projektet heter *Anpassning i språkkontakt. Morfologisk och ortografisk anpassning av engelska lånord i svenskan*. (2010). I studien undersöker Åsa Mickwitz "...hur de främmande elementen har inordnat sig i det svenska språksystemet, samt *vilka faktorer* som har påverkat anpassningen av de engelska lånorden i svenskan. (2010:15)". Som forskningsmaterial har Mickwitz använt sverigesvenska och finlandssvenska dagstidningar från 1975 och 2000. Hon har även kompletterat materialet med undersökningar av dagstidningskorpora på nätet. Mickwitz behandlar i princip enbart nyare lånord, dvs. lånord som har kommit in i svenskan efter 1945. Hon har inkluderat enskilda ord, sammansättningar och nominalfraser i studien men hon har utelämnat hela satser. Syftet är att undersöka hur lånorden anpassas och integreras ur ett grammatiskt och strukturellt perspektiv. Studien är både kvalitativ och kvantitativ och har sin teoretiska utgångspunkt i kontaktlingvistik.

Svenska språknämnden har publicerat några ordböcker som handlar om nya ord i svenskan: *Nyord i svenskan från 40-tal till 80-tal* (1986) och *Nyordsboken. Med 2000 nya ord in i 2000-talet*. (2000). I dessa böcker ger man information om uppslagsordens uttal, böjning, bruklighet, betydelse och etymologi. Bo Seltén har utarbetat två ordböcker som behandlar engelska ord i svenskan. Böckerna heter *Svensk engelsk ordbok* (1987) och *Ny svensk engelsk ordbok* (1993). Med *svensk engelska* ord menar Seltén engelska lånord och lånfraser som används i svenskan och som helt eller delvis har engelsk språkdräkt.

Det finns alltså böcker och studier av många slag som har lånord som tema. Man har publicerat åtskilliga ordböcker som listar nya, främmande ord i svenskan. Några ordböcker har ägnats åt engelskans påverkan på svenskan. Författare har även skrivit

böcker som behandlar (engelska) lånord mycket omfattande. Centrala ämnen i sådana böcker är lånordsterminologi, lånordens historia i svenskan, lånordens funktioner, ortografisk och morfologisk anpassning av lån samt attityder till lån. I tidigare studier har forskare särskilt koncentrerat sig på att undersöka frekvensen, ordklassfördelningen, etableringen och anpassningen av engelska lånord i tidningar och olika typer av texter. Eftersom jag också undersöker hur olika ordklasser är representerade bland lånord och hur lånorden anpassas i tidningar, är det intressant att granska om de engelska lånorden i mitt material följer tendenserna. Skillnaden är dock att jag koncentrerar mig på kultursidor, medan i andra undersökningar har man studerat tidningarna mer fullständigt. Dessutom diskuterar jag orsaker till inlåning samt kodväxling mellan engelska och svenska något som har behandlats i mindre mån. Således bidrar min studie med information om dessa ämnesområden.

1.6 Disposition

I det här stycket presenteras avhandlingens disposition. I kapitel 2 ges en kort översikt över kontaktlingvistik och kodväxling eftersom kontakt och växling mellan olika språk är ett villkor för inlåningen. I kapitel 3 berättas mer ingående om lånord: hur begreppet lånord definieras, hurdana lånordstyper finns, hur lånord anpassas till svenskan och hurdana funktioner lånord fyller. I kapitel 4 presenteras analysen av undersökningsmaterialet. Jag analyserar antalet lånord samt stavning och böjning av lånord i materialet. Jag resonerar även kring orsaker till användning av lånord: som teoretisk ram för resonandet har jag använt Edlund och Henes (1992) teori om introduktion och spridning av lånord samt en lista om ersättliga engelska ord i svenskan som Institutet för språk och folkminnen (2014a) har på sin webbsida. Till sist behandlar jag engelska fraser och citat som finns i materialet. I kapitel 5 sammanfattar jag analysen och diskuterar avhandlingen.

2. KONTAKTLINGVISTIK OCH KODVÄXLING

Ett villkor för inlåningen är att språk är i kontakt med varandra. Därför är det viktigt att ge en översikt över kontaktlingvistik och språkväxling. I sin bok *Language contact* behandlar Thomason (2001:1) olika slags språkkontakter: hon säger att den enklaste definitionen för språkkontakt är att man använder mer än ett språk på samma ställe och tid. Tvåspråkig eller flerspråkig behöver man inte vara, med andra ord behöver man inte tala olika språk flytande. Thomason påpekar att något slags kommunikation ändå krävs mellan talare av olika språk för att det är fråga om språkkontakt.

Thomason (2001:2-3) konstaterar att den enkla definitionen för språkkontakt inte är problemfri: språkkontakter inträffar även om talare av olika språk inte är på samma ställe. Ett påfallande exempel på detta är den genomslagskraft som engelska har utanför de engelskspråkiga ländernas gränser. Miljoner människor som inte har engelska som modersmål har fått kontakt med språket genom radio, television, filmer, musik och texter av många slag. Internet erbjuder ännu mera möjligheter att bekanta sig med och lära sig engelska som är huvudspråket på webben på den internationella nivån. Enligt Thomason är engelskan trots allt ett undantag: oftast innehåller språkkontakter direkt interaktion mellan talare.

Språkkontakt är en norm överallt i världen och det är svårt att hitta ett språk som inte har haft kontakt med andra språk. Språkkontakter resulterar vanligtvis i en förändring i ett eller flera språk när språk påverkar varandra. Den vanligaste typen av påverkan är inlåning av främmande ord. Men det är inte bara ord som lånas in. Inlåningen sker på alla nivåer av språkets struktur: fonologi, morfologi, syntax och semantik. Människornas kreativitet medverkar till att det finns ändlösa möjligheter att överföra språkliga drag från ett språk till annat. (Thomason 2001:10-11.)

Enligt Börestam och Huss (2001:7-8) är kontaktlingvistik en allmän benämning på ett forskningsområde som behandlar mötet mellan skilda språk eller olika språkliga varieteter. För att ge en bild av kontaktlingvistik utgår Börestam och Huss från tre infallsvinklar till språkmöten: individaspekt, språkaspekt och samhällsaspekt. När man

rör sig på språknivån beskriver man hur språkmöten påverkar de språkliga systemen och hur talarna gör bruk av två eller flera språk under mötet. Till exempel med lånord och kodväxling kan man göra bruk av olika språk och påverka språksystemet. *Tvårspråkigt inflytande* är ett sammanfattande begrepp för sådan påverkan. (Börestam & Huss 2001:7-8.) Det kan dock vara svårt att dra en tydlig skiljelinje mellan lånord och kodväxling. Börestam och Huss (2001:72) menar att kodväxling ofta utgör själva startpunkten vid inlåningsprocessen. Vidare beskriver de skillnaden mellan lån och kodväxling på följande sätt: man talar ett och samma språk vid bruket av lånord, medan man växlar mellan två språk vid kodväxling.

I stället för kodväxling använder Edlund och Hene (1992:25-26) begreppet språkväxling vilket betyder att man växlar språk under ett samtal, i ett yttrande eller i en text. Edlund och Hene konstaterar att man ofta gör en åtskillnad mellan språkväxling och lån, men att det inte råder någon riktig enighet om var gränser ligger. Enligt en definition innebär språkväxling ett fullständigt byte till ett annat språk i form av ett ord, en fras eller en mening, medan ett lån är ett ord eller ett kort uttryck som har anpassats till kommunikationsspråket. Edlund och Hene säger att det inte är nödvändigt att göra en distinktion mellan språkväxling och lån. De använder beteckningen "lexikala lån" även för fall som skulle kunna ses som språkväxling.

Gottlieb (2005:164-166) skriver om anglicismer och engelskans inverkan på andra språk. Han gör en distinktion mellan enstaka importerade ord och kodväxling. Enligt Gottlieb är både anpassade och icke anpassade, enstaka engelska lånord anglicismer när de används i andra språk. Med kodväxling syftar han enbart på längre engelska enheter som uppstår i något annat språk, det vill säga engelska fraser, satser, citat och texter.

I denna avhandling gör jag samma distinktion som Gottlieb har gjort, alltså distinktionen mellan enstaka lånord och kodväxling. I stället för begreppet *anglicism* använder jag begreppet *direktlån* som enligt Mickwitz (2010:42) omfattar främmande lexikala enheter som kan vara icke anpassade eller ortografiskt och morfologiskt anpassade i låntagarspråket. Med begreppet *kodväxling* menar jag engelska fraser och citat i min undersökning.

3. LÅNORD

Det finns olika definitioner av vad ett lånord är. Därför finns det också olika definitioner för begreppet *lån*. I första avsnittet redogör jag för hur olika forskare definierar begreppet. I andra avsnittet berättar jag om olika typer av lånord för att ge en helhetsbild av ämnet. I tredje avsnittet koncentrerar jag mig på hur man behandlar direkta lånord när det är fråga om ordböjning och stavning något som är en central del i min undersökning. Det är också viktigt att veta varför man använder lånord. Således i fjärde avsnittet beskriver jag olika funktioner som fyllas när ord lånas in från andra språk.

3.1 Vad är ett lånord?

Edlund och Hene (1992:25) nämner en definition av Grosjean enligt vilken en lånsekvens är ett ord eller ett kort uttryck som fonologiskt eller morfologiskt har anpassats till kommunikationsspråket: enligt Grosjean är det däremot fråga om språkväxling om man byter fullständigt till ett annat språk. Edlund och Hene (1992:26-27) tycker att det inte är nödvändigt att göra en distinktion mellan lånord och språkväxling utan de använder beteckningen *lexikala lån* om både anpassade och inte anpassade ord som har kommit från andra språk. Lexikala lån kan vara såväl enskilda ord som mer eller mindre lexikaliserade fraser.

Chrystal (1988:13-14) säger att termen lånord används ibland som allmän term för samtliga låntyper och ibland endast när man syftar till en enda låntyp, direkta lån, dvs. den direkta överföringen av främmande morfem. Överföringen av främmande morfem betyder att lånordet importeras utan någon substitution med inhemska morfem. Vidare använder man ibland termen lånord bara om de direkta lån som är integrerade i hög grad i det låntagande språket. Chrystal konstaterar att direkta lån som inte är integrerade i samma utsträckning kallas *främmande ord*.

Ljung (1988:14) diskuterar problematiken med att definiera lånord. För det första tycker han att termen *lånord* är missvisande. I det långivande språket kan ordet ha många olika betydelser men man lånar aldrig in ett helt ord, utan bara en av dess betydelser. Till

exempel det engelska lånordet *soul* används aldrig i betydelsen 'själ' i svenskan utan endast som benämning på en viss typ av popmusik. Ljung säger att man också kan ha problem med att definiera hur länge ett lån verkligen är ett lån. Etymologiskt, det vill säga med avseende på ordets ursprung, är ett lånord alltid ett lånord. Men en helt annan fråga är hur länge man anser ett lån som sådant. Enligt Ljung blir många lånord snabbt så accepterade i svenskan att få människor upplever dem som lånord.

Det kan även vara svårt att definiera när ett tillfälligt främmande ord blir ett lånord i svenskan. Ofta händer det att människor använder ett ord från ett främmande språk i en svensk omgivning eftersom de inte hittar ett lämpligt svenskt ord för det de vill säga. Många sådana tillfälliga lån slår aldrig rot i språket och Ljung tycker att det inte finns någon anledning att betrakta sådana ord som lånord. Ljung säger dock att det inte går att peka på någon speciell tidpunkt då ett utländskt ord blir ett lånord i svenskan. (Ljung 1988:14-15.) Men man kan säga att ett ord är ett lånord "...då det fått en sådan spridning att många svenskar skulle använda det på ett naturligt sätt i sitt svenska språk (Ljung 1988:15)."

Ljung (1988:15-17) berättar också om bestämda stadier som lånord genomgår när man börjar använda dem i svenskan. *Citatord* är tillfälliga lån som uppträder ofta med citationstecken eller med uttryck som *s k* eller *så kallad*. Lån som blir vanligare förlorar så småningom dessa speciella markörer och blir *främmande ord*. Emellertid behåller dessa ord ofta sin utländska prägel, med andra ord sin utländska stavning och även pluralform. Citatorden kan inte sägas höra till svenskan på riktigt eftersom de är tillfälliga ord, men de främmande orden utgör en del av svenskans vokabulär. Många av främmande ord blir *hemtama ord* vilket betyder att orden upplevs som naturliga svenska ord. Med tiden kan orden få svensk stavning och svenskt uttal samt även svensk pluralböjning då det rör sig om substantiv. Enligt Ljung tycks det dock vara allt sällsyntare att forma försvenskade stavningar av typen *jös* och *plejs*. Ljung betonar att lån kan hoppa över många av stadierna något som ofta händer med engelska lånord eftersom kontakten med engelskan är så tät.

Också Chrystal (1988:16-17) nämner indelningen mellan *lånord*, *främmande ord* och *citatord*. Chrystal använder termen *lånord* i stället för *hemtama ord*. Hon säger att det är huvudsakligen formella kriterier, liksom avvikande uttal, stavning och böjning, som skiljer främmande ord från lånord. Men också språkpsykologiska, sociala och semantiska avväganden kan ha betydelse för bedömningen av främmande ord. Vidare säger Chrystal att citatorden ofta inte tas med i lånordsundersökningar eftersom de allmänt betraktas som tillfälliga lån. Hon hänvisar till Söderberg som har sagt att viktig information om interferensprocessen går förlorad om man utesluter citatord.

Jag anser att citatord ger viktig information om inlåningen. Således jag har tagit dem med i undersökningen. Mitt undersökningsmaterial omfattar ordlån, blandlån och pseudolån, det vill säga ord som består helt eller delvis av engelska morfem. Alla ord som uppfyller detta krav kallar jag direkta lån. Därför använder jag *lånord* som ett allmänt begrepp för ord som finns i mitt material. Ord lån, bland lån och pseudolån beskrivs närmare i följande stycke.

3.2 Olika typer av lån

Edlund och Hene (1992:32-33) introducerar Einar Haugens resonemang om och definitioner på inlåningsprocessen och dess resultat, alltså olika typer av lån. Enligt Haugen har språkbrukaren två strategier som står till förfogande när han eller hon försöker reproducera ett lexikalt mönster som hämtats från ett annat språk. Dessa strategier ger upphov till tre huvudkategorier av lexikala lån: ordlån, begreppslån och blandlån. Edlund och Hene (1992:35) nämner också en fjärde kategori: så kallade pseudolån som är en speciell grupp av lånord. I följande stycken diskuterar jag kort dessa olika typer av lån.

Den första strategin är att man importerar ordmodellens morfem, med andra ord reproducerar såväl uttryck som innehåll. Om ordmodellen är till exempel det engelska ordet *lovable* är också inlåningsresultatet *lovable*. Dessa lånord kallas ordlån och de kan vidare användas i svenska nybildningar, liksom *dansplejs* och *döcool* (av eng. *place* och *cool*). Ett ordlån förblir ett ordlån även om det anpassas till svenskans uttal, stavning

och böjning. T.ex. *cool* kan skrivas *kool* eller *col*. I det långgivande språket kan ordmodellen ha många olika betydelser men ofta är det bara vissa betydelser som man överför när man introducerar ordet till svenskan. T.ex. engelskans *dress* betyder 'klädsel' eller 'klänning' men har en delvis annan betydelse i svenskan. (Edlund och Hene 1992:32-34.)

Också Seltén (1987:14-15) säger att inskränkning och förskjutning av betydelsen är en vanlig företeelse vid inlåning. Engelskans *cap* betyder 'mössa', men *keps* har en inskränkt betydelse 'skärmmössa'. *City* betyder 'affärs- eller stadscentrum' på svenska men betecknar 'stor stad' på engelska. Londons finansiella centrum *the City* kan ha haft påverkan på denna betydelseförskjutning. Seltén nämner även en annan intressant skillnad mellan engelska och "svengelska" ord. I svenskan förekommer det kortformer av lånard: man kan säga till exempel *basket* och *pocket* i stället för *basket boll* och *pocketbok*. I engelskan kan man inte använda sådana kortformer eftersom *basket* och *pocket* har etablerade betydelser 'korg' och 'ficka'. Enligt Seltén använder man kortare former i svenskan, som *camping* av *campingplats*, även om ordet redan har en etablerad betydelse i språket (*camping* 'lägerliv').

Den andra strategin är att man substituerar ordmodellens morfem mot morfem i kommunikationsspråket och således reproducerar bara ordets innehåll (Edlund och Hene 1992:33). Sådana här lån kallar Edlund och Hene (1992:34-35) begreppslån och de kan behandlas på två olika sätt. Därför delas de traditionellt i två underkategorier: översättningslån och betydelselån. Översättningslån är enstaka ord eller lexikaliserade fraser som man översätter morfem för morfem från en ordmodell i ett annat språk. Edlund och Hene ger några exempel på exakta översättningslån, som *förnybar* (av eng. *renewable*) och *du är välkommen* 'ingen orsak' (av eng. *you are welcome*). Enligt Edlund och Hene kan översättningslån också vara mer ungefärliga, liksom *brevvän* och *skärpa sig* (av eng. *pen friend* och *sharpen up*). Edlund och Hene säger att betydelselån är redan existerande ord som ges ny betydelse efter en ordmodell i ett annat språk: t.ex. *huvudvärk* i betydelsen 'problem' (av eng. *headache*) och *du* i betydelsen 'man' (pronomen, av eng. *you*) är betydelselån.

Om ordmodellen har flera morfem kan man utnyttja båda strategier genom att importera det ena och substituera det andra morfemet och sålunda bilda ett blandlån. Då kan *lovable* resultera i *lovebar* eller *älskable*. Ett annat exempel av blandlån är *drive-in-bio* (av eng. *drive-in-cinema*). Vidare kan man använda de importerade morfemen i svenska nybildningar, liksom *drive-in-bibliotek*. (Edlund och Hene 1992:33-35.)

Pseudolån är nybildningar och de kallas också ”skenlån”. Man bildar pseudolån med hjälp av ett eller flera morfem från ett annat språk men utan någon direkt ordmodell i det långivande språket. Däremot kan ordmodellen finnas i kommunikationsspråket. Till exempel *braindead* ’dum i huvudet’ har troligtvis bildats enligt den svenska motsvarigheten *hjärndöd* ’dum i huvudet’. (Edlund och Hene 1992:35-36.)

Även om skillnader mellan olika typer av lån tycks vara klara kan det någonsin ändå vara svårt att bestämma vilken låntyp det är fråga om och om det överhuvudtaget är fråga om ett lån. Edlund och Hene (1992:37-38) ger några exempel på sådana situationer. Ett exempel är lånordet *kredit* i betydelsen ’erkännande’ (t.ex. i frasen *att han själv får den kredit han förtjänar*) som kan kategoriseras på två olika sätt, som ordlån eller som begreppslån. Kategoriseringen beror på om lånet anses ha resulterat i ett nytt ord eller inte. *Kredit* i betydelsen ’erkännande’ kategoriseras som ordlån om det anses vara så långt ifrån betydelsen hos den ekonomiska termen *kredit* att det är fråga om två helt olika ord. Om dessa två betydelser anses vara närbesläktade är ’erkännande’ bara ett betydelsetillägg till den ekonomiska termen *kredit* och då är det fråga om ett begreppslån. Ett annat exempel är lånordet *flippa ut* (eng. *flip out*). Det kan sägas vara ett blandlån om man anser att *ut* är en substitution av ordmodellens morfem (*out* -> *ut*). Om man anser att *ut* bara är en anpassning av uttalet/stavningen (*ou* -> *u*) är *flippa ut* ett ordlån. Det hypotetiska *drive-in-bibliotek* är ett exempel på ett ord som ser ut som ett lån (blandlån) men är det inte riktigt. I själva verket är det en inhemsk nybildning eftersom de engelska morfemen har lånats in i språket redan tidigare. För att kunna analysera och kategorisera lånord borde man veta vilken ordmodell och strategi som ordets introduktör har använt. Det är ofta inte möjligt och då kan man bara framlägga hypoteser och bestämma sig för vad man anser som lån. (Edlund och Hene 1992:37-38.)

3.3 Anpassning av lån

När direkta lånord införs i svenskan måste man iaktta hur dessa ord ska stavas, böjas och uttalas. Det finns huvudsakligen tre ordklasser som är representerade bland engelska lånord: substantiv, adjektiv och verb av vilka substantiven är de mest populära (Bergman 1971:38). I följande avsnitt redogör jag för hur man vanligtvis stavar och böjer direktlån som hör till dessa tre ordklasser. Jag utesluter behandlingen av uttalet eftersom det inte är relevant i min egen undersökning.

3.3.1 Stavning

När man introducerar ett lånord i skriven form kan man antingen importera eller substituera ordmodellens grafem, precis som man gör med morfemen vid inläningsprocessen. Till exempel *thriller* kan stavas enligt den engelska ordmodellen (*thriller*) eller anpassas till de svenska stavningskonventionerna (*triller*). Olika stavningsvarianter kan förekomma sida vid sida och det finns vissa faktorer som bidrar sådan variation. Språkbrukarens kunskaper i engelska är en faktor som påverkar vilken variant han eller hon använder. Också språksituationen har betydelse i valet av stavningsvarianten: man kan använda olika varianter till exempel i formella och informella texter. Närmiljön är även en faktor som kan påverka variationen. Till exempel både *scooter* och *skoter* förekommer i svenska tidningstexter men den svenskanpassade varianten används för det mesta i sammansättningar (t.ex. *skoterolycka*) eller när den kombineras med svensk pluraländelse (*skotrar*). Däremot kombineras den engelska varianten med engelsk pluraländelse (*scooters*). Det är inte bara lånord i spridningsfasen utan också redan etablerade lånord som har stavningsvarianter. Någon gång händer det att stavningen förändras från den substituerade formen tillbaka till den ursprungliga formen (t.ex. *juice* -> *jus* -> *juice*). (Edlund och Hene 1992:103-105.)

Mickwitz (2010:163-164) skriver om den svenska språkvårdens principer för omstavning av engelska lånord. Hon säger att det saknas en systematik i den ortografiska anpassningsnormeringen. Hon konstaterar dock att man kan urskilja tre omstavningar som språkvården försöker genomföra. Den första principen är att de

engelska grafemen *i*, *a*, *ay* och *ai* mellan konsonanter eller i slutet av ord omstavas till *aj* eller *ej*, som i orden *mejla* (*mail*) och *tajt* (*tight*). Den andra principen är att slutkonsonanten fördubblas i svenskan, som i orden *flopp* (*flop*) och *webb* (*web*). Den tredje principen är att *c* i engelska ord omstavas till *k* i vissa positioner, som i orden *kasett* (*cassette*) och *skanna* (*scan*). Enligt Mickwitz är det dock vanligt i dagens svenska att engelska lånord behåller grafemet *c* även om det kunde ersättas med *k*. Ytterligare konstaterar Mickwitz att dagens svenska språkvård förhåller sig pragmatiskt till de främmande orden: engelska ord anpassas till svenskan om de är svåra att hantera, annars behåller de sin engelska stavning.

Ljung (1988:64-65) behandlar närmare de engelska verbens stavning i svenskan. Vanligtvis lägger man de svenska verbändelserna direkt till den engelska ordstammen (t.ex. *jump* -> *jumpa*) men i vissa situationer anpassas den engelska stavningen. Man brukar dubbelskriva en enkel slutkonsonant (t.ex. *flop* -> *floppa*) och ta bort ett stumt slut-*e* (t.ex. *restore* -> *restora*, *delete* -> *deleta*). Ändå behåller man det stumma slut-*e*:et i ord som *fake*, *save* och *pace* när man använder dem som svenska verb. Orsaken till detta är att man vill rädda det rätta uttalet. I engelskan har detta slut-*e* till uppgift att visa hur man uttalar den föregående vokalen och i *fake*, *save* och *pace* visar det att den föregående vokalen ska uttalas som diftong [ei]. Dessutom visar det i *pace* att *c* ska uttalas som [s] och inte som [k]. Ljung konstaterar att man lägger de svenska ändelserna efter *e*:et och använder stavningar som *fakea*, *savea* och *pacea*. Stavningsprinciper verkar ha förändrats i någon mån sedan 1980-talet då Ljung undersökte ämnet. Mickwitz (2010:164) säger nämligen att språkvården uppfattar avledningar som *ravea*, *fakea* och *maila* som ogångbara och rekommenderar *rejva*, *fejka* och *mejla* i stället.

Bergman (1971:42-43) nämner några anpassningar av stavningen som angår substantiv. Slut-*e* faller bort (t.ex. *cyklon*, *nonsens*), vissa konsonanter fördubblas efter kort vokal (t.ex. *jobb*, *klubb*, *snobb*, *motell*), *oo* blir *o* (t.ex. *skoter*), *-le* blir *-el* (t.ex. *djungel*, *singel*) och *ph* blir *f* (t.ex. *foto*, *telefon*). Det är viktigt att iaktta att Bergman har undersökt ämnet på 1960-talet och alla hans exempel inte stämmer nuförtiden. Ett exempel är lånordet *pol* som har anpassats liksom *skoter* så att *oo* blir *o*. Det ursprungliga ordet är engelskans *pool* ('simbassäng'). Numera är *pol* dock en geografisk, fysisk eller

matematisk term i svenskan medan *pool* används när man vill tala om simbassäng (Svensk ordbok 1999).

3.3.2 Ordböjning

I följande avsnitt redogör jag för hur inlånade substantiv, adjektiv och verb böjs i svenskan.

3.3.2.1 Substantiv

De inlånade engelska substantiven måste anpassas till det svenska tvågenussystemet med utrum och neutrum. Det kan vara komplicerat att bestämma lånordets genus eftersom engelskan helt saknar grammatiskt genus (Edlund och Hene 1992:110). Både Kuhn (1985:292) och Edlund och Hene (1992:111) presenterar fyra faktorer som kan styra genustilldelningen:

1. Lånordet kan ha samma genus som ett besläktat eller fonologiskt liknande ord i låntagarspråket. Till exempel *ett förråd* (ty. *der Vorrat*) är säkerligen neutrum på grund av svenskans *ett råd*.
2. Lånordet kan ha samma genus som en synonym i låntagarspråket. Till exempel *ett jobb* är säkerligen neutrum på grund av synonymen *ett arbete*.
3. Lånordet kan ha en anslutning till nedärvda inhemska fonetisk-morfologiska grupper i låntagarspråket. Till exempel engelska abstrakter på *-ing*, liksom *brainstorming*, ansluter i svenskan till de inhemska avledningarna på *-(n)ing* och blir sålunda utrum.
4. Man kan bilda lånordsgrupper på grund av likheter och olikheter. Till exempel de slutbetonande *-iv*-orden (*lokomotiv*, *alternativ*) är neutrala, medan *-iv*-orden med betoning på första stavelsen (*indikativ*, *konjunktiv*) är utrala.

Bergman (1971:38-39) konstaterar att de flesta lånesubstantiven blir utrala och att neutrala lånord vanligen får sitt genus på grund av associationen till svenska ord med samma betydelse. Mickwitz (2010:114-115) säger att genustilldelningen av lånord är oproportionell i många språk. Till exempel närmare 90 % av de inlånade substantiven är

utrala i hennes egen undersökning. Mickwitz har sammanfattat tre faktorer som många forskare anser som de mest relevanta för tilldelning av genus. Den första faktorn är referentens kön: till exempel lån med animat referent är utrum. Den andra faktorn är vissa morfologiska drag, som suffixen -ing och -tion. Ord med sådana suffix får utrum. Den tredje faktorn är synonymi eller association till ord i mottagarspråket.

Enligt Edlund och Hene (1992:111) kan det vara svårt att se vilka regler som styr genustilldelningen. Det är svårt att inse varför de enstaviga engelska lånorden *mobb* och *jet* är utrala medan *spin* och *trim* är neutrala ord. Det finns även lånord som vacklar vad gäller genustillhörigheten. Till exempel *test* är neutrum när det betyder ett bestämt prov och utrum när det betyder något abstrakt. Ytterligare konstaterar Edlund och Hene att ordens genus kan förändras över tiden. Till exempel de äldre franska lånorden *adress*, *fantasi* och *gardin* som är utrala var neutrala förut.

Utöver grammatiskt genus måste man också välja pluraländelse för inlånade engelska substantiv något som både Ljung (1988) och Bergman (1971) diskuterar. Enligt Ljung (1988:65-66) föreligger valet mellan engelsk och svensk pluraländelse i obestämd form. *Knockout* kan således heta *knockouts* eller *knockouter* i obestämd form, men i bestämd form plural kan det bara heta *knockouterna*. Någonsin förekommer det så kallade dubbelpluraler, liksom *knockoutser*, men de är ovanliga. Ljung säger att användningen av dubbelpluraler kan i längden leda till att man missuppfattar ordets singularform och lägger den engelska pluraländelsen (-s) till singularformen. Äldre exempel på sådana svenska singularformer är *kex* (från *cakes*) och *keps* (från *caps*). Ljung nämner också mer moderna exempel, liksom *ett skinheads*, *en blinkers* och *en muffins*, som ännu inte hade blivit allmänt accepterade på 1980-talet när Ljung undersökte ämnet.

Bergman säger att ”Den engelska pluraländelsen -s står antingen kvar eller byts ut mot de svenska ändelserna -ar, -er, -r eller noll, i neutr. -n eller noll (1971:39).” En del ord som uttrycker par (t.ex. *clips*, *pumps* och *shorts*) samt många kollektiver (t.ex. *pickels*) har den engelska pluraländelsen kvar. Bergman ger gott om exempel på lånord som får -ar, -er eller -r i plural. Följande typer av lånord får vanligen -er: icke-neutrala substantiv på obetonat -i eller -y (t.ex. *hobby-er*, *ponny-er*, *boggi-er*) och flerstaviga

icke-neutrala substantiv med huvudtrycket på slutstavelsen (t.ex. *intervju-er*, *jockey-er*, *lockout-er*). Icke-neutrala substantiv på obetonat *-o* kan få *-r* (t.ex. *radio-r*, *studio-r*), men man kan alternativt undvika pluraländelse genom att bilda en sammansättning (t.ex. *studiolokaler*). Annars är *-ar* den vanligaste pluraländelsen. Lånord som får *-ar* är flerstaviga substantiv som i singular slutar på *-er* och tvåstaviga substantiv med huvudtrycket på första stavelsen (t.ex. *centr-ar* 'centerspelare', *gangstr-ar*, *helikoptr-ar*, *jumpr-ar*, *revolvr-ar*, *skotr-ar*). Emellertid finns det många flerstaviga substantiv med singular på *-er* som har ändelslös plural (t.ex. *bestseller*, *folder*, *outsider*, *racer*, *reporter*, *supporter*, *trailer*, *thriller*). En stor del av de sistnämnda orden kan även ha den engelska pluraländelsen *-s*. Om man har svårigheter med pluralbildningen kan man i vissa fall bilda en sammansättning (t.ex. *racerbåtar*). Det är också möjligt att koppla ett lånord med en svensk ändelse och således underlätta böjningen (t.ex. *boxare* och *jobbare* från motsvarande verb *boxa* och *jobba*). (Bergman 1971:39-40.)

Ljung (1988:66) konstaterar dock att allt fler lån verkar behålla sin engelska plural i obestämd form. Till exempel agentbetecknade personord på *-er*, liksom *supporter* och *controller*, har en tendens att behålla den engelska pluralformen. Substantivets deklination och genus har ändå påverkan på valet av pluralformen. Neutrala svenska substantiv som slutar på konsonant klarar sig vanligen utan pluraländelse (*ett krig* – *flera krig*) och därför beter sig likadana inlånade substantiv på samma sätt (*ett tiebreak* – *flera tiebreak*, *ett keyboard* – *flera keyboard*). Ljung diskuterar inte genustilldelningen av lånord men säger att både ordets form och dess betydelse är relevanta när man väljer genus och därmed pluralform.

3.3.2.2 Adjektiv och verb

En del av de inlånade adjektiven återges i böjd form och en del i oböjd form. För att exemplifiera detta ger Edlund och Hene (1992:112) två exempelsatser från talspråket. I satsen *Varför kan vi inte vara lika coola?* är *cool* ett regelrätt adjektiv som kongruensböjs efter sitt huvudord. I satsen *Dom är helt outstanding.* är *outstanding* ett presensparticip som inte böjs eftersom presensparticipformer är oböjliga i svenskan (t.ex. *denna spännande design*). En annan orsak till att *outstanding* inte böjs kan vara att

-(n)ing i svenskan är ett suffix som bildar substantiv. Edlund och Hene (1992:112) konstaterar att några adjektiv inte böjs av fonologiska skäl. Till exempel *crazy* böjs gärna inte eftersom i en böjning som *crazya/krejsia* blir det två obetonade vokaler i följd något som är emot svenskans fonologiska konventioner. Enligt Bergman (1971:41) kan man även förändra adjektivets stam för att underlätta böjningen. Suffixet *-ic* kan bytas ut mot svenskt *-isk* (t.ex. *allergic* -> *allergisk*) och suffixet *-y* kan bytas ut mot svenskt *-ig* (t.ex. *sporty* -> *sportig*).

Det är generellt lätt att anpassa verb efter de svenska böjningsmönstren: verben böjs nästan genomgående efter den första konjugationen (Edlund och Hene 1992:112). Några exempel på inlånade engelska verb är *dopa*, *handikappa*, *strejka* och *tejpa*. För att underlätta verbets böjning kan man byta suffixet *-ize* mot svenskt *-isera* (t.ex. *standardize* -> *standardisera*) och suffixet *-ate* mot svenskt *-era* (t.ex. *indicate* -> *indikera*). (Bergman 1971:41.)

3.4 Lånordens funktioner

Edlund och Hene går igenom olika orsaker till introduktion och spridning av lånord och andra lexikala novationer. Enligt dem införs lånord i ett språk på anledning av luckor i kommunikationsspråket, luckor hos sändaren/mottagaren eller förlaga på ett annat språk. Den vanligaste orsaken till att lånord introduceras är förmodligen att kommunikationsspråket inte har ord för det som sändaren vill uttrycka. Man kan också använda lånord när man försöker kompensera egna eller förmodade lexikala luckor hos mottagaren. Översättning från ett språk till ett annat kan även leda till introduktionen av lånord. (Edlund och Hene 1992:70-71.) När man kompenserar lexikala luckor hos sändaren eller mottagaren är det vanligtvis fråga om att kommunikationsspråket inte är sändarens eller mottagarens förstaspråk (Edlund och Hene 1992:89-91).

Enligt min mening använder man lånord i tidningar mestadels för att fylla luckor i kommunikationsspråket. Sändaren (journalist) och mottagaren (läsare) kan antas ha kommunikationsspråket som sitt förstaspråk, så sannolikt fyller man inte lexikala luckor hos sändaren eller mottagaren i tidningsartiklar. Därför behandlar jag närmare bara de

syften som man kan tänkas ha när man fyller luckor i kommunikationsspråket. Alla syften och exempel i följande avsnitt förekommer i Edlunds och Henes bok (1992). Jag presenterar deras teori ganska noggrant eftersom den fungerar som ram i min egen undersökning när jag resonerar kring orsaker till inlåning av lånord. I slutet av detta kapitel sammanfattar jag ytterligare lånordens funktioner i en tabell.

3.4.1 Verbaliseringsfunktion

Edlund och Hene (1992:71) konstaterar att lånord med verbaliseringsfunktion antingen betecknar nya företeelser, generaliserar eller differentierar. I följande stycken sammanfattar jag vad Edlund och Hene (1992:72-75) skriver om ämnet.

Särskilt ofta har man behovet att beteckna nya företeelser som uppstår i samhället. Sådana här företeelser är typiska eller specifika för en annan kultur eller ett annat geografiskt område. Det kan till exempel vara djur, vegetation (*djungel*) samt seder och bruk (*geisha*) som man behöver beteckna. Man introducerar lånord också för att beteckna utländska varor, aktiviteter och företeelser. Även idéer och föreställningar (*komfort, livskvalitet*) från andra kulturer betecknas med lånord. Ett speciellt område som introducerar många nya lånord är vetenskap; inom olika vetenskapliga discipliner har man ofta behovet av termer för nya begrepp och kategoriseringar. (Edlund och Hene 1992:72-73.)

Man har också behovet att generalisera och differentiera något som ger upphov till lånord. Enligt Edlund och Hene (1992) är det naturligt för människan att uppfinna ett generellt ord för likartade företeelser. Därför bör generaliseringen vara en vanlig orsak för inlåning, även om man föga har lagt märke till den i litteraturen om lexikala lån. Ett exempel på en möjlig generalisering är *placera* (från franska) till de inhemska *sätta*, *ställa* och *lägga*. Behovet att differentiera betydelser är mera etablerat som inlåningssyfte. Speciellt flerspråkiga personer har ett sådant behov eftersom de har möjligheten att differentiera på många olika sätt inom ett betydelseområde. Behovet att uttrycka en betydelsenys som saknas i språket leder till inlåningen av adjektiv, som engelskans *smart* och franskans *charmant*. Men samma orsak kan tänkas gälla för verb,

liksom kommunikationsverb som *konversera* och rörelseverb som *flanera* som kommer från franska. Det engelska substantivet *commitment* har också inlånats för att uttrycka en betydelsenyns, eftersom det betyder något mer än de närliggande orden *hängivenhet* och *överlämnande*. (Edlund och Hene 1992:73-75.)

3.4.2 Kommunikativa funktioner

Det här avsnittet baserar sig helt på Edlund och Henes teori om hurdana kommunikativa funktioner lånord fyller. Alla syften och exempel nedan förekommer också i Edlund och Henes bok (1992:76-86).

Det uppstår vissa sammanhang där man behöver en alternativ neutral beteckning för en företeelse och då lånar man ord från andra språk. Ett typiskt sammanhang är olika fackområden där man behöver klart definierade termer som inte får innehålla någon värdering. Någonsin sprids inlånade facktermer till andra varieteter och där förlorar de sin exakta innebörd, något som har hänt till exempel med ordet *alienation* som ursprungligen var en socialpolitisk term. Då behövs det naturligtvis nya facktermer. Inlånade facktermer kan också spridas till andra varieteter så att de inte förlorar sin innebörd men lämpar sig dock inte längre som facktermer. Ett sådant ord är *kräfta* som troligen har engelskans *cancer* som ordmodell. Man kan ha börjat använda ordet *cancer* i stället för *kräfta* delvis för att *kräfta* spreds i allmänspråket och avneutraliserades. Andra sammanhang där man behöver neutrala ord är i lagtexter och försäljningsbranschen. I den sistnämnda är det viktigt att använda ord som inte uttrycker negativa värderingar. Därför har man börjat använda till exempel ordlånet *second hand* i stället för *begagnad*. Det är vanligt att använda sådana förskönande omskrivningar också i vardagsspråket, speciellt när man talar om tabubelagda ämnen, liksom sex. Då kan inlånade ord fungera som mer neutrala beteckningar än de inhemska motsvarigheterna. (Edlund och Hene 1992:76-77.)

Edlund och Hene konstaterar att behovet att uttrycka en värdering eller attityd uppkommer i många olika sammanhang. Emellertid förlorar många värderande ord sin expressivitet efter hand och därför har man behovet att fylla på ordförrådet med nya expressiva lånord. De värderande adjektiven är någonting som man lånar mycket från

andra språk. Både negativt och positivt värderande adjektiv kan introduceras när de existerande adjektiven börjar kännas slitna. Ändå uppstår det oftare behov av nya negativa ord, troligtvis för att de negativt laddade adjektiven förbrukas snabbare. Ofta används de till exempel som rena förstärkningsord. En annan grupp ord som ofta lånas in är hälsningsord, svarsord och liknande. Till exempel interjektioner *jaha* och *jaså* i svenskan och *ok* och *yes* i engelskan lånas ofta in i kontaktspråk. Sådana ord är inte så typiskt värderande, men användas mer eller mindre skämtsamt, eftersom de troligen uppfattas som typiska för respektive språkgrupp. Andra interjektioner som ofta lånas in är svordomar, till exempel finskans *perkele*, franskans *merde* och engelskans *shit*. En orsak till att svordomar så lätt introduceras och spridas är att de kan ensamma utgöra ett yttrande. Därför behöver man inte anpassa dem till det låntagande språkets grammatiska struktur. Man bör dock ta i beaktande att många värderande ord inte har introducerats på grund av något egentligt behov, utan mer som ett utslag av leklynne eller som protest mot den officiella språknormen. (Edlund och Hene 1992:77-79.)

Ett vanligt syfte med lånord är att ge autenticitet och skapa vissa associationer. Speciellt har man det här syftet i försäljningssammanhang och i texter som behandlar främmande miljöer. Exempel på ordlån med det ovannämnda syftet är *beach* (engelska), *playa* (spanska), *boutique* (franska) och *workout* (engelska). Många nybildningar, liksom *butik* och *gymping*, ger inte de rätta associationerna och därför introducerar man ofta direkta lånord. Man använder många associationsrika ordlån också inom restaurangbranschen, teknologi och sport. På restaurangbranschen är det framför allt franskan som fungerar som en viktig långivare. När det gäller teknik eller sport är det engelskan som ger de eftersträlvande associationerna. Man kan även vara motiverad att använda ordlån liksom engelskans *go* och finskans *sisu* när man vill framhäva nationalkaraktärer. Skönlitterära texter är ännu ett forum för lånord som introduceras för att skapa miljöfärg. (Edlund och Hene 1992:79-80.)

Enligt Edlund och Hene kan lånord också introduceras för att ge komisk effekt, med andra ord när man vill skämta och vara ironisk. Ett exempel på detta är begreppslånet *undergång* ('tunnelbana') efter engelskans *subway/underground*. Det är märkvärdigt att lustigheten i ett sådant här fall går förlorad om man inte vet det ursprungliga ordets

betydelse. Ord som lånas in för att ge komisk effekt har inte stora möjligheter att bli etablerade i språket. Det beror på att den komiska effekten bygger på ett överraskningsmoment som är svårt att bevara om ordet används för mycket. (Edlund och Hene 1992:81-82.)

Någonsin vill man variera språket och använder lånord som hjälpmedel. Behovet att variera kan vara särskilt stort till exempel i sportreferat som ofta är stereotypiskt utformade. Ofta använder man synonyma uttryck i samma mening, till exempel *fortsätta* och *continuera* (franska), för att intensifiera ett innehåll. Samordningen kan också fungera som en förklaring för det aktuella ordlånet. Till och med inhemska nybildningar kan förklaras med hjälp av ett ordlån, till exempel när ordet *dubbeltillämpningsteknologi* förklaras med engelskans *Dual use*. (Edlund och Hene 1992:82-84.)

Lånord kan också fungera som formellt lätthanterliga ord när motsvarande ord i modersmålet är för långa eller annars ohanterliga. Ofta behöver man sådana korta ord i annonser och tidningsrubriker där man vill säga mycket på litet utrymme. Det tycks dock vara vanligare att introducera inhemska översättningslån som ersättning för ordlån med svårt uttal, svår stavning eller svår böjning. Till exempel ordet *bästsäljare* kan ha introducerats som alternativ till det engelska lånordet *bestseller* därför att man kände sig osäker på pluralböjningen. Ett likadant exempel är möjligen *svart häst* som man ofta använder i skrift i stället för engelskans *dark horse* när man behöver en bestämd form av ordet. Också blandlån introduceras som alternativ till ordlån för att få ett mer lätthanterligt ord. *Stand-up-komiker* kan användas i stället för *stand-up-komedian*. Det finns också belägg på översättningslånet *stå-upp-komiker*. Direkta lånord kan dock vara nyttiga när man vill undvika en homonymirelation där två likalydande ord kan leda till missförstånd. En sådan situation har uppstått i amerikansvenskan som troligtvis började använda det engelska ordet *barley* 'korn' för att undvika ett missförstånd. I denna svenska varietet använder man också ordet *corn* 'majs' som påminner om det svenska ordet *korn*. (Edlund och Hene 1992:84-86.)

3.4.3 Psyko-social funktion

Enligt Edlund Hene (1992:87-89) kan ord med psyko-social funktion vara en viktig faktor vid introduktionen och spridningen av lånord. Med sådana ord markerar man nämligen identitet och grupptillhörighet. För att uppnå detta syfte lånar man in ord från andra språk som har hög prestige. Ett språks prestige varierar beroende på det aktuella sammanhanget samt landet och tidsperioden det rör sig om. Ett sätt att markera grupptillhörighet är betydelseförändring, till exempel när dataekonomerna använder engelskans *bad sector* i betydelsen 'dum i huvudet' (*han har en bad sector*). Denna betydelseförändring har både en gruppidentifierande och exkluderande funktion eftersom den som inte känner datorbranschen kan ha svårt att förstå yttringens betydelse. Också bland annat ungdomarna använder lånord och betydelseförändringar för att markera samhörighet och exkludera de vuxna. Då och då sprider gruppidentifierande ord snabbt till språkbrukare utanför gruppen. Särskilt gäller det ord som används i högstatusgrupper och dessa ord blir lätt socialt accepterade modeord. Det är ofta svårare för gruppmarkörer i lågstatusgrupper att bli modeord utanför den egna gruppen. (Edlund och Hene 1992:87-89.)

I avsnitt 3.4 har jag behandlat olika syften som man kan tänkas ha när man fyller luckor i kommunikationsspråket genom att använda lånord. Syftena anknyter till lånordens olika funktioner. Jag har ställt samman dessa funktioner och syften i tabellen nedan. Tabellen baserar sig på Edlund och Henes (1992:70) liknande tabell. I analysdelen av den här undersökningen behandlar jag lånord som fyller antingen verbaliseringsfunktioner eller kommunikativa funktioner. Den psyko-sociala funktionen har jag uteslutit i analysen, men den finns med i tabellen eftersom jag behandlar den i det här avsnittet.

Tabell 1: Lånordens funktioner

funktion	syfte
verbaliseringsfunktion	beteckna en ny företeelse
	generalisera/differentiera
kommunikativ funktion	uttrycka sig neutralt
	uttrycka en värdering
	skapa vissa associationer
	ge komisk effekt
	variera
	få ett formellt lätthanterligt ord
psyko-social funktion	markera identitet och grupptillhörighet

4. ANALYS

I detta kapitel analyserar jag de engelska lånord som jag har hittat på kultursidorna i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet. I löpande text använder jag också förkortningarna DN (Dagens Nyheter) och HBL (Hufvudstadsbladet). Det första avsnittet handlar om antal lånord och ordklassfördelningen inom materialet. Jag berättar hur många inlånade substantiv, verb och adjektiv finns i materialet. Sammansättningar som består av en engelsk förled och en svensk efterled behandlar jag som en egen enhet. Jag presenterar även de tjugo mest frekventa lånorden, det vill säga vilka lånord som förekommer oftast i båda tidningar. Ytterligare jämför jag tidningarnas resultat med varandra. I det andra avsnittet beskriver jag stavningen av lånord, med andra ord hur lånord har anpassats till det svenska språket. Meningen är också att klarlägga om det finns några gemensamma, återkommande drag i stavningen av de anpassade orden. I det tredje avsnittet behandlar jag böjningen av substantiv, adjektiv och verb för att få reda på hur man böjer lånord. I det fjärde stycket kategoriserar jag lånord enligt de orsaker som verkar motivera inlåningen.

Utöver enstaka lånord finns det också engelska fraser och citat i materialet. En sådan övergång till ett annat språk kallar jag kodväxling i den här avhandlingen, något som har diskuterats i kapitel 2. Enligt min åsikt är det viktigt att ta kodväxling med i undersökningen för engelskan har ju använts av någon anledning i tidningar istället för det svenska språket. Fraserna och citaten i materialet har importerats direkt från engelskan och har således inte anpassats till svenskan. Behandlingen av stavning eller böjning är alltså inte nödvändigt angående dessa fraser och citat och därför har jag bestämt att behandla dem skilt i det sista avsnittet. Syftet är att diskutera varför man har använt dem i stället för svenska motsvarigheter.

4.1 Antalet lånord

Som jag skrev ovan presenterar jag här antal lånord som finns i materialet. Meningen är att belysa och hur olika ordklasser är representerade vid inlåningsprocessen. Sammansättningar som består av en engelsk förled och en svensk efterled skulle

kategoriseras enligt den svenska leden och således skulle de ge fel information om ordklassfördelningen. Därför behandlar jag dem som egen enhet. En tabell i avsnitt 4.1.2 presenterar de tjugo mest frekventa lånorden både i Hufvudstadsbladet och i Dagens Nyheter.

4.1.1 Antalet lånord och ordklassfördelningen

Jag har räknat varje belägg av lånord. Allt i allt har Dagens Nyheter 616 belägg och Hufvudstadsbladet 471 belägg av ord som är påverkade av engelskan. Skillnaden mellan tidningarna är alltså 145 ord.

Bland engelska lånord finns det huvudsakligen tre ordklasser som är representerade: substantiv, adjektiv och verb av vilka substantiven är de mest populära (Bergman 1971:38). Det stämmer också med mitt material. Största delen av lånord i materialet är substantiv. Adjektiv är på andra och verb på tredje plats. Som adjektiv har jag räknat även presensparticip, perfektparticip samt adjektiv som används adverbialt. Jag motiverar mitt val med kategoriseringen som finns i *Svenska Akademiens språklära*: enligt boken är participen verbavledda adjektiv (Hultman 2003:79). Adverbiella adjektiv beskriver språkläran som adjektiv när det gäller ordklassstillhörigheten (Hultman 2003:169).

Om man inte räknar med sammansättningar som har en svensk efterled, finns det sammanlagt 425 ord i Dagens Nyheter: 358 substantiv, 47 adjektiv, 19 verb och en interjektion. Procentuellt betyder det att ungefär 84 % av de där orden är substantiv, 11 % är adjektiv och 4,5 % är verb. I Hufvudstadsbladet finns sammanlagt 339 ord: 280 substantiv, 42 adjektiv och 17 verb. Den procentuella fördelningen är 83 % substantiv, 12 % adjektiv och 5 % verb. Det är anmärkningsvärt att den procentuella fördelningen av olika ordklasser är mycket likadan i båda tidningar, även om DN har 78 substantiv mer än HBL. Lehecka (2012:14) diskuterar detta i sin studie. Han nämner två orsaker till att substantiv importeras oftare än ord från andra ordklasser: strukturella faktorer och motiven bakom lexikal import. På det strukturella planet spelar morfologisk komplexitet en viktig roll i lexikal import. Substantiv är lättare att importera än till exempel verb

eftersom verb är oftast morfologiskt mer komplexa. Därutöver kan det stora antalet substantivimporter bero på den semantiska funktion som substantiven har i språket. Nya ord importeras främst för att beteckna nya företeelser och huvudsakligen uttrycks sådana företeelser med substantiv. (Lehecka 2012:14.)

Sammansättningar med en svensk efterled är många vilket signalerar om att det är vanligt att kombinera ett engelskt och ett svenskt ord. Dagens Nyheter har 191 och Hufvudstadsbladet har 132 sådana sammansättningar. Procentuellt betyder det att av alla ordbelägg är 31 % i DN och 28 % i HBL sammansättningar. Återigen är tidningarnas procentuella fördelning mycket likadan. Majoriteten av dessa sammansättningar har en engelsk substantiv som förled. Således dominerar substantiv också i den här gruppen. Bara några sammansättningar har en förled som i engelskan är ett adjektiv. Adjektiviska förleder är *casual*, *digital*, *live*, *online*, *pop-up* och *hardcore*. Annars fungerar substantiv som förleder.

Ovannämnda resultat är mycket likadana med vad Mickwitz (2010:92) konstaterar om sammansättningar med främmande förled. Hon kallar sådana ord hybrider. I hennes material består hybrider med främmande förled nästan uteslutande av substantiv. Därtill förekommer adjektiv i någon mån. Vidare konstaterar Mickwitz: ”Lånord placerar sig gärna som förleder i hybrider eftersom detta sällan kräver att de genomgår morfologisk anpassning (2010:193).” Också denna iakttagelse stämmer med resultat i mitt material: nästan en tredjedel av alla ordbelägg är sådana sammansättningar i båda tidningar.

4.1.2 De mest frekventa orden

Utöver olika ordklasser och ordgrupper är det intressant att få veta vilka ord som är de mest frekventa i materialet. I tabellen nedan har jag samlat 20 ord som används oftast i Hufvudstadsbladet och Dagens Nyheter. Jag har även räknat hur många gånger dessa ord förekommer i materialet.

Tabell 2: De mest frekventa lånorden i HBL och DN

Hufvudstadsbladet		Dagens Nyheter	
lånord	belägg	lånord	belägg
band	48	band	49
rock	19	rock	36
pop	17	pop	32
live	13	performance	19
fil	13	action	16
animation	13	soul	15
sound	12	thriller	12
video	12	live	11
thriller	11	sajt	11
festival	11	singel	10
action	10	hiphop	10
design	9	design	10
dvd	9	hit	10
fan	8	metal	9
singel	8	blogg	9
tuff	8	reggae	9
story	8	fan	8
internet	7	festival	8
webb	7	cover	8
(e)-mail	7	digital	8

Det kommer tydligt fram att det är fråga om ordförrådet på kultursidor. Även om ordlistor inte är helt identiska, är vissa ämnesområden dominerande: musik, filmer och teknologi. Speciellt ordet *band* är mycket frekvent i båda tidningar. Olika musikstilar är väl resresenterade: *rock*, *pop*, *soul*, *hiphop*, *metal*, *reggae* och *pop*. Också *live*, *fan*, *singel*, *hit*, *cover*, *festival* och *sound* kopplas till musik. Orden *action* och *thriller* använder man ofta när man skriver om vissa filmer. HBL har till och med många belägg av filmgenren *animation*. Nuförtiden hör internet och tekniska apparater till vardagen och det kan man också märka genom ord som *fil*, *internet*, *blogg*, *sajt*, *webb*, *(e-)mail*, *dvd*, *video* och *digital*. *Design* verkar vara ett modeord som används i båda tidningar i stället för *formgivning*. *Performance* är mycket frekvent i DN troligtvis för att den är mångsidigt användbar: *performance* beskriver konstarter av många slag. I HBL används

story i samband med filmer, böcker och en teaterpjäs. Bara ett adjektiv får plats i listan och det är *tuff* i HBL.

Det är intressant att jämföra de ovannämnda resultaten med vad Seltén har skrivit om ämnesområdena i dagstidningar redan på 1980-talet: ”Sport är det klart dominerande området, när det gäller engelska lånord i en vanlig svensk dagstidning. Musik och underhållning, textil och mode, mat och dryck, ekonomi, transport samt elektronik är andra ämnesområden med många och frekventa lånord (Seltén 1987:17).” Sport är förstas inte ett dominerande område i min undersökning eftersom jag har studerat kultursidor. Annars finns det många likheter mellan Selténs iakttagelser och mina resultat.

4.2 Stavning

I fråga om stavning prefererar man de engelska versionerna. I både Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet har en stor del av lånord, särskilt substantiv, inte anpassats till svenskan. En del av de icke anpassade lånorden i materialet är visserligen gångbara på både svenska och engelska. Med sådana ord är anpassningen inte ens nödvändig. Också i Mickwitz (2010:168-169) studie är ganska få av lånorden anpassade både i det finlandssvenska, 23%, och det sverigesvenska, 17%, materialet. Ungefär hälften av lånord Mickwitz i material är ord där de svenska och engelska stavningarna sammanfaller, både i finlandssvenskan och i sverigesvenskan. Lånord med engelsk stavning utgör 24% av det finlandssvenska och 35% av det sverigesvenska materialet. (Mickwitz 2010:168-169.)

Mickwitz konstaterar att språkvården ”...förhåller sig i första hand pragmatiskt till de främmande orden – dvs. de ska anpassas till svenskan om de är ”svårhanterliga” – i annat fall får de behålla sin engelska stavning (2010:164)”. Språkvårdens inställning bidrar sannolikt till att många engelska lånord inte anpassas till svenskan. Mickwitz (2010:159) säger också att förhållandet mellan skrift- och ljudbild i svenskan inte är konsekvent, så det finns gott om lånord i svenskan som inte stavas enligt ljudbilden.

Således innehåller svenskan många lånord som har ett stort avstånd mellan den skrivna formen och uttalet.

I mitt undersökningsmaterial kommer det fram vissa försvenskade stavningar som jag behandlar i det här avsnittet. Med andra ord presenterar jag lånord vars stam på något sätt avviker från den engelska ordmodellen. Den möjliga engelska ordmodellen har jag skrivit inom parentes efter exempelordet. Jag behandlar orden mestadels i grundform utan böjningsändelser även om orden förekommer i en böjd form i materialet. Om böjningsändelsen påverkar stavningen, finns den kvar.

En anpassning som förekommer i materialet är att man dubbelskriver en enkel slutkonsonant. Orsaken till dubbelskrivningen är troligtvis uttalet: utan dubbelkonsonant skulle man uttala ordet på ett annorlunda sätt än man gör i engelska. Dubbelkonsonanten hjälper den svenska språkanvändaren att uttala ordet på rätt sätt och också att bli förstådd. Också i *Svenska skrivregler* (2008:88) rekommenderar Språkrådet att konsonanten dubbelskrivs i slutet av vissa främmande ord, så att t.ex. *blog* blir *blogg*. I HBL är sådana ord *chatta* (*chat*), *flopp* (*flop*), *motell* (*motel*), *skippa* (*skip*), *seriestripp* (*comic strip*), *stripphåla* (*strip joint*) och *webb* (*web*). I HBL finns det ett ord till, *backa upp* (*back up*), som kan kategoriseras på två olika sätt. Om man anser att *upp* är en substitution av ordmodellens morfem (*up* -> *upp*), hör *backa upp* inte till den här kategorin. Om man anser att *upp* bara är en anpassning av stavningen (*p* -> *pp*) är det fråga om dubbelskrivningen av en enkel slutkonsonant. (Jämför med *flippa ut* på sida 18.)

I DN har man dubbelskrivit en enkel slutkonsonant i följande ord: *blippig*, *blogg* (*blog*, subst.), *blogga* (*blog*, verb), *hiphoppen* (*hiphop*), *diskohitten* / *dunderhittarna* (*disco hit* / *smash hits*), *jamma* (*jam*), *pinuppa* (*pin-up*), *poppa upp* (*pop up*), *strippa* (*strip*), *vibbar* (*vibes*) och *webb* (*web*). För adjektiv *blippig* finns ingen direkt motsvarighet i engelskan och det verkar nog vara en avledning av substantiv *blipp*. *Blipp* i sin tur kommer från engelskans *blip* enligt *Norstedts etymologiska ordbok* (Ernby 2008). Med ordet *poppa upp* kan *upp* kategoriseras på två olika sätt, liksom med *backa upp* (se ovan). Trots allt hör ordet till den här kategorin eftersom man har dubbelskrivit *p* i det

första ordet *poppa*. Det som är intressant med orden *hiphop* och *hit* är att grundformerna av dessa ord är samma som i engelskan. I materialet finns t.ex. orden *hiphop*, *hiphopgruppen*, *hit* och *hitlåtar*. Men när man böjer de här orden, dubbelskriver man slutkonsonanten, alltså *hiphoppen*, *diskohitten* och *dunderhittarna*. Språkrådet ger en förklaring till detta i *Svenska skrivregler* (2008:89-90): slutkonsonanten dubblas inte i vissa importord, men den dubbelskrivs när den följs av en böjningsändelse.

En annan anpassning av lånord är att man tar bort ett stumt slut-*e* angående substantiv. Den är återigen en anpassning som Språkrådet rekommenderar i *Svenska skrivregler* (2008:88). I HBL är sådana ord t.ex. *pdf-fil* (*PDF file*), *missiler* (*missiles*), *responsen* (*response*) och *suspens* (*suspense*). I DN är sådana ord t.ex. *filer* (*files*), *logotyp* (*logotype*), *missil* (*missile*), *respons* (*response*) och *vibbar* (*vibes*). Orden *missiler* och *responsen* i HBL samt *filer* i DN är lite missvisande eftersom de har -*er* och -*en* som böjningsändelser: man kan inte vara alldeles säker på att det stumma slut-*e*:et har fallit bort. Lyckligtvis finns grundformerna *missil* och *respons* i DN samt *pdf-fil* i HBL. Också i *SAOL 13* (2006) finns *missil*, *respons* och *fil* som grundformer så jag antar att det stumma slut-*e*:et inte är kvar utan det bara är fråga om böjningsändelser.

Följande märkbart försvenskade stavningar använder man troligtvis för att bli av med främmande bokstavskombinationer och för att säkra det rätta uttalet, såsom uttalet av diftong. Sådana ord är *fajtas* (*fight*), *sajtsökning* (*site searching*), *tejpad* (*taped*) och *tuff* (*tough*) i HBL samt *dejttips* (*date/dating tips*), *dejta* (*date*), *dejting* (*dating*), *diskotektak* (*discotheque ceiling*), *hajpat* (*hyped*), *hajp* (*hype*), *mejl* (*mail*), *mejla* (*mail*), *sajt* (*site*), *sprejmålad* (*spray-painted*), *spreja* (*spray*), *tajma* (*time*), *tajmad* (*timed*), *tajming/tajmning* (*timing*), *tajt* (*tight*) och *tuff* (*tough*) i DN. Man skulle kunna skriva många av dessa ord enligt den engelska ordmodellen och ändå böja dem enligt svenska grammatikregler. *SAOL 13* (2006) föreslår nämligen några stavningsvarianter: t.ex. *fightas*, *tape*, *date*, *hupa*, *hype*, *spray*, *spraya* och *tight*. I själva verket förekommer ordet *tight* i HBL i stället för DN:s *tajt*. Annars använder man de anpassade versionerna vilket antagligen beror på språkvårdsrekommendationer. Enligt Mickwitz rekommenderar den svenska språkvården att ”De engelska grafemen <*i*>, <*a*>, <*ay*>, och <*ai*> mellan konsonanter eller i slutet av ord omstavas till <*aj*> eller <*ej*>, t.ex. i orden *mejla* (*mail*)

och *tajt* (tight) (2010:164)”. Institutet för språk och folkminnen (2014b) ger svar på språkfrågor på sin webbsida och kommenterar också stavningen av de ovan nämnda orden. En generell rekommendation tycks vara att man följer svenska stavningsnormer och således använder de försvenskade varianterna.

Det finns också några mindre anpassningar som jag har hittat i materialet och understrukt här: *krispig* (*crispy*), *samlarnörd* (*collector nerd*), *singel* (*single*) och synt_ (*synth*) i HBL samt *glamorös*/*glamourös* (*glamorous*), *gospelpsykedelia* (*gospel psychedelia*), *bakåtkompatibel* (*backward compatible*) och *singel* (*single*) i DN. Meningen med förändringarna verkar vara att underlätta uttalet och förstås försvenska lånorden: *c/ch* blir *k*, *e* blir *ö*, *-le* blir *-el*, *-th* blir *-t* och *ou* blir *ö*. Bara de anpassade versionerna av dessa ord finns i SAOL 13 (2006), så tydligen är de rekommenderade. Med *utzoomning* (*zooming out*) (DN) har man bestämt att lägga till ett extra *n* även om suffixet *-ing* skulle vara lika lätt att uttala och använda. I Svenska skrivregler (2008:98-99) konstaterar Språkrådet att man bildar substantiv med suffixet *-ning* som kan fogas till de flesta verb, också relativt nya lånord. Emellertid finns både *tajmning* och *tajming* (*timing*) i DN. Institutet för språk och folkminnen (2014b) rekommenderar dock *tajmning* på sin webbsida och säger att *tajming* är vanlig men ett slags hybridform mellan engelska och svenska.

Det som är intressant med ordet *performance/performans* är att man använder det på ett olika sätt i olika tidningar. I HBL använder man den engelska ordmodellen *performance* när ordet står ensamt och den anpassade versionen *performans* i sammansättningar, till exempel *performansteater*. I DN använder man enbart *performance*, både ensamt och i sammansättningar. Av någon anledning föredrar man den engelska versionen, speciellt i DN. Institutet för språk och folkminnen (2014b) konstaterar att *performance* anges som oböjligt i ordböckerna och *performans* är ett bra och inte helt ovanligt alternativ, speciellt om man vill böja ordet.

Det verkar vara vanligt att ersätta suffixet *-er* med suffixet *-are* när man lånar ord från engelskan, speciellt om det är fråga om ord som beskriver människor. Sådana ord i materialet är *fiolpunkare* (*violin punker*) och *tonårsrockare* (*teenage rockers*) i HBL

samt *bloggare* (*bloggers*), *rappare* (*rapper*) och *folkrockare* (*folk rockers*) i DN. I DN finns även ordet *hamburgare* (*hamburger*). Det är också möjligt att kombinera en engelsk ordstam med suffixet *-are* även om det inte finns något motsvarande ord med suffixet *-er* i engelskan, till exempel *musikdiggare* och *punk-funkare* i HBL samt *castare* och *indiefolkpoppare* i DN. Enligt *Svenska Akademiens språklära* (Hultman 2003:55) är suffixet *-are* ett av de produktiva suffixen som också bildar relativt nya ord. Orden *copywriter*, *designer* och *storyteller* (HBL) samt *designer*, *dog whisperer* och *författarloser* (DN) har hållit sin ursprungliga ändelse, troligtvis för att de skulle låta ganska konstiga om de slutade på *-are*. *Copywriter*, *designer* och *loser* är relativt etablerade i svenskan för de finns också i *SAOL 13* (2006).

I stycke 3.3.2.2 skriver jag om hur man kan förändra adjektivets eller verbets stam för att underlätta böjningen. Jag har redan behandlat några förändringar ovan, som dubbelskrivning av en enkel slutkonsonant (t.ex. *chatta*, *skippa*, *jamma*) och andra förändringar (t.ex. *fajtas*, *spreja*, *tajma*). I några verb ersätts slut-*e:t* med svenskt infinitiv-*a* (*googla*, *mingla*). I materialet finns två förändrade verb till: *internalisera* och *trigga* i DN. De engelska ordmodellerna är *internalize* och *trigger*, så man har bytt suffixet *-ize* mot svenskt *-isera* och suffixet *-er* mot svenskt *-a*. Med adjektiv är det speciellt populärt att byta suffixet *-y* mot svenskt *-ig*. I HBL hittade jag *bluesig* (*bluesy*), *catchig* (*catchy*), *oflashig* (*not flashy*), *fluffig* (*fluffy*), *funkig* (*funky*), *krispig* (*crispy*), *punkig* (*punky*), *punk-funkig* (*punk funky*) och *rockig* (*rocky*) och i DN hittade jag *funkig* (*funky*) och *smoggig* (*smoggy*). *Soulig* (*soulful*) (HBL) och *blippig* (DN) har också bildats med samma *-ig* -ändelsen, även om det inte finns något motsvarande ord med *-y*-ändelsen på engelska.

I materialet finns också några nybildningar som är kombinationer av ett engelskt ord och ett svenskt suffix eller en svensk partikel. I *gitarrriffande* (HBL) och *jammande* (DN) har man bildat substantiv med suffixet *-ande* och de engelska orden *riff* och *jam*. På samma sätt har man bildat presensparticip *matchande* och *krevadrockande* (DN) med suffixet *-ande* och orden *match* och *rock*. Av någon anledning har man använt till exempel den försvenskade versionen *matchande* även om det engelska ordet *matching* skulle passa i svenskan i fråga om uttalet. Kanske har skribenten använt *matchande* för

att vara säker på att ordet inses vara presensparticip och inte ett verbalsubstantiv som slutar på *-ing*. På motsvarande sätt har man bildat adjektivet *clusterartad* med *cluster* och det svenska suffixet *-artad* (HBL). Exempel på ord med en svensk partikel och ett engelskt ord är *oflashig* (*not flashy*) i HBL samt *omstyling* (*restyling*) och *utzoomning* (*zooming out*) i DN. Speciellt intressant är verbet *freaka loss* (DN) som tydligen har samma betydelse som *freak out* på engelska: i stället för engelskans *out* har man använt svenskans *loss*, något som är ganska påhittigt enligt min åsikt.

Ellips betyder att ett ord eller ordelement faller bort (Seltén 1987:13). Det är fråga om ellips när man lånar in ett engelskt uttryck som består av två ord och utesluter det andra ordet. Både i HBL och i DN finns bara ett sådant ord: *pocket* av engelskans *pocket book*.

4.3 Ordböjning

Engelskan och svenskan avviker mycket från varandra i deras sätt att böja ord i olika ordklasser. Vid inlåningsprocessen anpassas ofta de engelska lånorden till det svenska böjningssystemet. Anpassningen är inte alltid en entydig process: utöver att tillägga den svenska böjningsändelsen måste man ofta anpassa lånordets stam för att möjliggöra det rätta böjningssättet. Ibland bevarar man den engelska formuleringen helt och hållet. Ord som kan böjas i svenskan är verb, substantiv, adjektiv, pronomen och räkneord (Hultman 2003:36). Eftersom nästan alla ord i materialet hör till de tre förstnämnda ordklasserna, diskuterar jag i de följande avsnitten hur man böjer substantiv, adjektiv och verb och hurdana anpassningar som har utnyttjats för att underlätta böjningen. Alla exempel nedan kommer från mitt material.

4.3.1 Substantiv

När ett substantiv importeras från engelskan måste man bestämma dess genus och pluralform. Att bestämma genus kan vara komplicerat eftersom engelska substantiv saknar grammatiskt genus. När man bestämmer pluralformer väljer man mellan engelsk

plural och svenska pluraländelser. Nedan behandlar jag bara genus och plural av sådana substantiv vilkas böjning kommer fram i materialet.

4.3.1.1 Genus

Mickwitz hänvisar till en mängd olika forskare i fråga om genustilldelning: ”Det finns en allmän uppfattning inom kontaktlingvistiken att det är en regel att engelska lånord i allmänhet blir utrer – och att lånorden får neutrumändelse enbart om de är på något sätt ”markerade” (Mickwitz 2010:116).” Mickwitz konstaterar dock att vissa forskare förhåller sig kritiskt till principen om markerat och omarkerat genus. Enligt henne ligger det möjligen i svenskans utveckling att allt fler substantiv blir utrum. (Mickwitz 2010:116-117.) De flesta substantiv är utrala också i mitt material. Eftersom det är på sätt och vis en norm att lånord blir utrala är det speciellt intressant att analysera varför vissa substantiv är neutrala. Först behandlar jag substantiv som hänger ihop med Kuhns (1985:292) teori om fyra faktorer som kan styra genustilldelningen (har behandlats också i stycke 3.3.2.1). Sedan kompletterar jag analysen med vad Mickwitz (2010:117-127) skriver om genustilldelningen.

Enligt Kuhn (1985:292) kan lånordet ha samma genus som ett besläktade eller fonologiskt liknande ord i låntagarspråket. *Band*, *motell* och *set* är troligtvis neutrala på grund av fonologiskt närliggande ord *band*, *hotell* och *sätt*. Av samma orsak är *panel* och *metal* troligtvis utrala: på grund av svenskans *panel* och *metall*. De är värt att nämna här att *band* och *panel* har två helt skilda betydelser och de nyare betydelserna *orkester* och *samtalsgrupp* har senare lånats in från engelskan.

Den andra faktorn som enligt Kuhn (1985:292) styr genustilldelningen är att lånordet har samma genus som en synonym i låntagarspråket. Sådana neutrala ord är *ett e-mail* (*ett e-brev*), *ett noise* (*ett larm/buller*), *ett practical joke* (*ett praktiskt skämt*), *ett sms* (*ett meddelande*), *ett sound* (*ett ljud*), *ett party* (*ett kalas*), *ett showroom* (*ett uppvisningsrum*) och *ett statement* (*ett påstående*). Utrala ord som har samma genus som synonym eller liknande ord i mottagarspråket är *en approach* (*en infallsvinkel*), *en blueprint* (*en blåkopia/skiss*), *en bohemian rhapsody* (*en bohemisk rapsodi*), *en boom* (*en uppgång*),

en design (en formgivning), en feedback (återkoppling), en human spirit (en människoande), en input (en information), en laptop (en bärbar dator), en performance (en uppvisning), en respons (en återkoppling), en romcom (en romantisk komedi), en story (en historia/berättelse), en touch (en beröring), en workshop (en verkstad), en image (en bild/profil), en logotyp (en symbol), en public service (en offentlig service), en road movie (en film), en sajt (en sida), en sitcom (en situationskomedi), en t-shirt (en t-tröja) och en wood grouse (en tjäder).

Kuhn (1985:292) säger att lånord också kan ha en anslutning till nedärvda inhemska fonetisk-morfologiska grupper i låntagarspråket. Man kan även bilda lånordsgrupper på grund av likheter och olikheter. Mickwitz (2010:124) tycks behandla dessa två faktorer som en enhet något som hon kallar morfologiska kriterier. Hon konstaterar att lånord med ett visst slutmorfem får samma genus som inhemska ord med samma slutmorfem. Sådana ord i materialet är ord som slutar på *-ing, -tion, -al, -el* och *-er* och alla dessa ord är utrer: *crossdressing, dressing, sampling, casting, tajming, action, animation, festival, singel, cancer, thriller, charter* och *cover*.

I materialet finns också andra utrala ord som har *-er* som slutmorfem, men det är inte det enda skälet till att orden är utrer. Dessa är ord som också betecknar människor: *en copywriter, en designer, en storyteller, en dog whisperer, en loser* och *en songwriter*. Mickwitz (2010:118) kallar sådana personbetecknande ord animata substantiv och säger att de oftast är utrer i svenskan. Andra utrala substantiv som betecknar människor är *en astronaut, en dj, en grand old lady, en keyboardist, en underdog, en coach, en fake, en hunk, en nanny, en pinuppa* och *en sweetheart*. Det finns också personbetecknande substantiv som har det svenska suffixet *-are* i stället för engelskans *-er*, som *en punkare, en rappare* och *en bloggare*, men orden är utrala likväl. Mickwiz (2010:118) ger några orsaker till att animata lånord oftast blir utrer: man vill inte kategorisera varelser som "ting", alltså som t-ord, och dessutom har neutrala animata substantiv ofta en pejorativ klang. Emellertid är de pejorativa substantiven utrala i mitt material, som till exempel *en loser* och *en fake*.

Enligt Mickwitz (2010:119) kan man även urskilja grupper av substantiv som tilldelas ett visst genus enligt det semantiska fältet. Sådana grupper tar oftast utrum och är till exempel sport (*time-out*), musikstilar (*beatbox, blues, country, funk, hiphop, pop, punk, rock*), underhållning och liknande (*booklet, dildo, medley, pub, seriestripp, spinoff, hardcore*) samt olika typer av apparater eller andra tekniska attiraljer som kan vara antingen abstrakta eller konkreta (*cd, dvd, demo, gps, missil, synt/syntetisator, video, webb*). Troligtvis hör dialekten *cockney* också till ett visst semantiskt fält: namnen på språk och dialekter är oftast utrala i svenskan. Ordet *ep* har vacklande genus, även om det är en teknisk attiralj. I singularis är ordet utrum, medan i pluralis är det neutrum:

Nyligen släpptes *ep:n* "Another world" (Dagens Nyheter 12 november 2008:12).

[...] trots att hon bara har gett ut två album, *ett par ep* och några strörlåtar här och där (Dagens Nyheter 7 november 2008:3).

Mickwitz (2010:125) konstaterar att enstaviga avledningar av verb oftast är utrer i svenskan. Sådana substantiv som både Mickwitz nämner och finns i mitt material är *en flopp, (en) stress* och *en hit*. Andra ord som också kan inkluderas i denna kategori är *en blogg, en look* och *en scratch*. Enligt Kuhn (1985:300) är det svårt att inse varför somliga enstaviga lånord är utrala och andra är neutrala. Av någon avledning är till exempel *ett scoop* neutrum. Kuhn (1985:300) säger också att flerstaviga och sammansatta ord tenderar mot U-genus, som *make up* i mitt material.

Man kan underlätta böjningen genom att sammanfoga ett engelskt ord med ett svenskt suffix. Substantiv som slutar på suffixet *-ande* och som betecknar den verksamhet som ligger i verbet är neutrum (Hultman 2003:62). Sådana ord är *jammandet* och *riffandet*. Vanligtvis är utrum en norm och det finns en speciell orsak till att orden blir neutrum. Trots allt kommer jag inte på någon specifik orsak till valet av genus med *ett back slick, ett gig, ett no-no* och *ett soundtrack*. Kanske har man tänkt att ordböjning är lättare om dessa ord är neutrala. Två ord har till och med engelska artiklar kvar: *the first lady* och *a triumph*. Användningen av engelska artiklar tycks vara sällsynt eftersom det bara finns två exempel på det.

4.3.1.2 Plural

Svenskans substantiv indelas i deklinationer efter pluralsuffixens form. Enligt *Svenska Akademiens språklära* finns det sex deklinationer med inhemsk böjning i svenskan. Ord som hör till den sjätte deklinationen saknar pluralsuffix. Därtill kommer ett flertal inlånade pluralsuffix av vilka det engelska *-s* är det vanligaste. (Hultman 2003:57.) I materialet finns inga substantiv i pluralform som hör till den första deklinationen, alltså ord som slutar på *-or* i pluralis.

I den andra deklinationen får substantiven suffixet *-ar*. Enligt *Svenska Akademiens språklära* (Hultman 2003:59) hör till den här deklinationen ”de flesta enstaviga utrala substantiv som slutar på konsonant” som *nördar*, *syntar*, *bloggar*, *hittar* och *re-mixar* (av *mix*) och ”de flesta flerstaviga på obetonat *-e* [...] eller på *-el*, *-en*, *-er*” som *vibbar* (av *vibe*), *singlar* och *containrar*. Det sägs i *Svenska Akademiens språklära* (Hultman 2003:60) att flerstaviga ord med sammansättningsbetoning hör till den tredje deklinationen med *-er* -ändelse. Trots det hör *dj:ar* (*diskjockey*) till den andra deklinationen i materialet.

I den tredje deklinationen får substantiven ändelsen *-er*. Till den tredje deklinationen hör enligt *Svenska Akademiens språklära* (Hultman 2003:60) följande ord: ”enstaviga ord som sluter på konsonant” som *coacher*, *filer*, *sajter* och *pooler*, ”flerstaviga ord med betonad sista stavelse i singularis” som *missiler* och *festivaler*, ”flerstaviga ord med sammansättningsbetoning” som *dvd:er* och *freakshower*, ”ord på *-(a)tor/-sor*, som får betoning på grundordets sista stavelse i pluralis” som *terminatorer*, samt ”många ord som har mer eller mindre tydlig lånordskaraktär och betoning på grundordets sista stavelse i pluralis” som *displayer* och *keyboardister*.

Lånord som hör till den fjärde och femte deklinationen tycks vara sällsynta. Bara ett ord som hör till den fjärde kategorin kan hittas i materialet: *videor*. Enligt *Svenska Akademiens språklära* (Hultman 2003:61) får ord i den fjärde deklinationen *-r* -ändelsen och ord på övrig obetonad vokal (som *video*) hör till den här gruppen. Också Bergman (1971:39) säger att icke-neutrala substantiv på obetonat *-o* får *-r*. Ord som hör

till den femte deklinationen är enbart neutrumord, slutar på obetonad vokal och får *-n* -suffixet i plural (Hultman 2003:61). Sådant ord i materialet är *partyn*.

Den sjätte deklinationen består av substantiv som bildar pluralis utan suffix. ”De flesta är neutrala ord som slutar på konsonant (Hultman 2003:62)” som *riff*, *sms* och *ep*. Till den sjätte deklinationen hör också ”utrala avledningar på *-are*, *-ande*, *-iker* och *-(i)er* (Hultman 2003:62)” som *punk-funkare*, *bloggare*, *castare*, *rappare* och *rockarna* samt *designer*.

Man använder engelskans pluralsuffix *-s* med substantiv ”som upplevs som främmande och har bevarat uttal och bevarad stavning (Hultman 2003:64)” som *fans*, *beats*, *workshops*, *cultural studies* och *statements*. ”*-s* används också när ord betecknar naturliga par eller kollektiver (Hultman 2003:64)” som *jeans*. Svenska Akademiens språklära förklarar också varför det finns ord som *jeansen* och *fansen* i materialet: ”Av orden med pluralis på *-s* får de enstaviga bestämd form på *-en* (Hultman 2003:69).” Enligt Seltén (1987:11) får engelska ord som slutar på *-er* antingen engelskt plural-*s* eller den svenska pluraländelsen *-ar*. Den engelska ändelsen har prefererats med ord som *crackers*, *designers* och *oneliners*. Det är märkvärdigt att i HBL använder man pluralformen *designer* medan i DN är det *designers* med engelskt plural-*s*.

Bergman (1971:40) konstaterar att om man har svårigheter med pluralbildningen kan man i vissa fall bilda en sammansättning med en svensk efterled. Exempel på sådana sammansättningar i materialet är *cd-skivor*, *hitlåtar*, *performanceföreställningar*/*performansföreställningar* och *thrillerfilmer*.

4.3.2 Adjektiv

Adjektiv i svenskan har kongruensböjning vilket betyder att adjektiv ”rättar sin form efter de grammatiska egenskaper som det ord som det syftar på har (Hultman 2003:85)”. Många av de engelska adjektiven i materialet böjs enligt svenska böjningsregler. Det är dock anmärkningsvärt att man ofta använder försvenskade stavningar för att underlätta böjningen. Det är mycket vanligt till exempel att byta ut suffixet *-y* mot svenskt *-ig* för

att möjliggöra den rätta böjningen som med *bluesigt, catchiga, oflashigt, fluffiga, funkig, funkiga, krispiga, rockigt, rockiga, souligt, souliga, blippiga, smoggiga*. Ordet *scary* är ett undantag. I materialet har man inte anpassat eller böjt ordet:

Nu skrämmar du bort folk med det där *scary* omslaget (Dagens Nyheter 7 november 2008:6).

Också andra försvenskningar förekommer när man böjer adjektiv, som *tuff, tufft, tuffa, kompatibla, glamorösa, tajt och tajta*. I några fall är det ändå möjligt att tillsätta böjningsändelsen utan att anpassa ordet, som med adjektiv *digital, digitalt, digitala, cool* och *coola*.

Adjektiv kan också kompareras i svenskan. ”De flesta svenska adjektiv tillhör **första deklinationen** och får suffixen *-are* och *-ast* [...] Denna böjningsklass är produktiv och adjektiv som är nya i svenskan ansluter sig till den (Hultman 2003:83).” Sådana komparerade adjektiv i materialet är *hottare, rockigare, tuffare, tuffaste* och *coolaste*.

Participen är verbavledda adjektiv och är av två slag: presensparticip och perfekt particip. Presensparticip är oböjliga och perfektparticip böjs som adjektiv. (Hultman 2003:40.) I materialet har presensparticip *mesmerizing* behållit den engelska formen, men i stället för engelskans presensparticip *matching* och *rocking* har man använt anpassade versioner *matchande* och *rockande*. Mickwitz (2010:149) skriver om inlånade perfektparticip: ”De engelska participformerna ligger strukturellt nära de svenska – och det är därför mycket lätt att anpassa dem till svenska. I svenskan byts det engelska suffixet *-ed* ut mot *-ad*.” Det stämmer också med perfektparticipen i materialet. De anpassade perfektparticipen är *designad, designade, dumpat, tejpade, uppbackad, botoxad, hajpat, totalhajpade, mixade, supersizad, superstylad, tajmad* och *vältajmat*.

4.3.3 Verb

När det gäller verb är den första konjugationen den enda produktiva: alla verb som nybildas i svenskan får stam på *-a* (Hultman 2003:157). I materialet finns det bara ett verb som inte har anpassats till det svenska böjningssystemet: *fuck*. I materialet är ordet inom citationstecknen och fungerar som exempel på ett fult ord, något som klarlägger

varför det inte har böjts. Alla andra verb i materialet hör till den första konjugationen och de förekommer i olika tidsformer: t.ex. *dejta* (infinitiv), *dejtat* (presens), *rankade* (preteritum), *har designat* (supinum), *dumpas* (s-passiv). Med några verb lägger man verbändelsen direkt till ordstammen, som i *designa*, *dumpa*, *matcha*, *sniffa* och *ranka*. I *sms:a* finns det ett kolon mellan verbet och böjningsändelsen eftersom det är fråga om en förkortning (*sms=short message service*).

De vanligaste anpassningarna är att en enkel slutkonsonant fördubblas, som i *chatta*, *blogga*, *jamma*, *skippa* och *strippa*, och att slut-e:t ersätts med svenskt infinitiv-a, som i *dejta*, *googla*, *tajma* och *mingla*. Också andra förändringar görs: som i *mejla* (*mail*), *fajtas* (*fight*), *spreja* (*spray*) och *trigga* (*trigger*). I verbet *internalisera* har man bytt ut det engelska suffixet *-ize* mot svenskt *-isera*. I materialet finns det också några partikelsammansatta verb: *checka in* (*check in*), *backa upp* (*back up*), *freaka loss* (*freak out*) och *poppa upp* (*pop up*). Enligt Mickwitz (2010:147) brukar man översätta de engelska partiklarna till motsvarande svenska partiklar något som också kan märkas i mitt material.

4.4 Orsaker till användning av lånord i materialet

I avsnitt 3.4 presenterar jag olika orsaker som Edlund och Hene (1992) ger till introduktion och spridning av lånord. Jag har koncentrerat mig på de syften som man kan tänkas ha när man fyller luckor i kommunikationsspråket. I de följande avsnitten går jag igenom hurdana luckor man fyller när man använder lånord i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet, med andra ord varför man använder lånord i dessa tidningar. Det kan finnas flera orsaker till att låna in ett ord, så det är inte entydigt alls att dela ord i olika grupper. Jag har kategoriserat orden enligt den orsak som jag anser vara den viktigaste orsaken till inlåningen. Somliga ord har jag placerat i flera grupper om jag anser att det finns flera viktiga orsaker till deras inlåning.

Kategoriseringen baserar sig på Edlund och Henes (1992) teori och ytterligare på en lista om ersättliga engelska ord i svenskan som Institutet för språk och folkminnen (2014a) har på sin webbsida. På webbsidan finns nämligen en lista över engelska ord

som man skulle kunna ersätta med svenska uttryck. Institutet för språk och folkminnen (2014c) konstaterar att det är viktigt att överväga om man ska använda ett visst engelskt ord eller inte. Ord som finns i mitt material och på webblistan kallar jag *övriga*. Jag behandlar dem isär i avsnitt 4.4.3 och diskuterar vilka faktorer som har påverkat valet av engelska i stället för de svenska uttrycken. Därtill har jag uteslutit en kategori som finns i Edlund och Henes (1992) teori: ord med psyko-social funktion, alltså ord som markerar identitet och grupptillhörighet. Jag tror inte att lånord i materialet används bara för att markera gruppens samhörighet eller exkludera vissa läsare, för lånord förekommer i landsomfattande tidningar som är avsedda för läsare av många slag.

Jag har kategoriserat alla ord, men jag har mestadels uteslutit böjningsändelser samt de inhemska orden i sammansättningar. I materialet finns ganska många sammansättningar som består av ett engelskt ord och ett inhemskt ord. Jag tycker att det engelska ordet huvudsakligen uppfyller samma funktion ensamt som det gör i en sammansättning, så det är inte nödvändigt att skriva hela sammansättningen här. Även om lånordet förekommer många gånger, nämner jag det här bara en gång och oftast i grundform. Ordet kan också förekomma i olika ordklasser i materialet, men jag nämner inte alla ordklasser nödvändigtvis här. För att texten skulle vara så flytande som möjlig har jag inte markerat i vilken tidning lånorden finns. Listan av alla lånord, innehållande böjda former, sammansättningar och nybildningar, finns i slutet av den här undersökningen.

4.4.1 Ord med verbaliseringsfunktion

Nya företeelser uppstår i samhället hela tiden. Då uppstår också behovet att beteckna de nya företeelserna. Företeelserna som härstammar från engelskspråkiga kulturer för med sig engelska ord till svenskan. Det finns gott om sådana ord i materialet. Dessa ord är oftast substantiv som betecknar företeelser till exempel inom musik, film och television, teknik och underhållning.

Musikrelaterande ord är mest frekventa i materialet. På 1950-talet blev *rock'n'roll* populär i USA och den har följts av en stor mängd av olika musikstilar, som *barbershop*, *beatbox*, *bluegrass*, *blues*, *broken beat*, *country*, *dancehall*, *dub*, *electro*, *electronica*,

funk, gospel, grime, grunge, hiphop, indie, lounge, metal, pop, punk, punk-funk, rap, r&b, reggae, rock, rockabilly, soul och techno. Musiker kallas *poppare, punkare, punk-funkare, rappare och rockare* och deras musik kan lyssnas i form av *demo, singel* eller *ep*. *Soundtrack* innehåller filmmusik. Om en låt har framgång blir den *hit* och om låten spelas in på nytt heter den *cover*. En *keyboardist* spelar *synth* i *bandet* som i sin tur kan spela ett *set* som innehåller *jam/jammande, heavysound, hådrocksriff* eller *powerballader*. Musicerande kan till och med resultera i en känsla av *flow*. En *dj* står vid *mixerbordet* och med *scratch* och *sampling* förvandlar en låt till en *mixad* version, alltså en *re-mix*. På *festivalen* samlas massor av människor för att lyssna på olika artister som *jammar* på estraden. Musik kan också beskrivas med olika adjektiv som härstammar från engelskan, som *bluesig, funkig, punkig, soulig, rockig, rockande, clusterartad* och *blippig*. Användning av ordet *blippig* är intressant för dess grundform *blipp* (av eng. *blip*) betyder ”liten ljuspunkt tillsammans med kort, högfrekvent ton på dataskärm (Ernby 2008)” enligt *Norstedts etymologiska ordbok*. Trots allt används ordet i materialet för att beskriva musik.

”Witness (I hope)”, hans enda riktiga hit, var med sitt ettriga och *blippiga* sound en prototyp för grime (*Dagens Nyheter* 9 november 2008:17).

Filmer och televisionsprogram har också gett upphov till många nya ord. Namn på olika genrer skrivs ofta på engelska, som *action, animation, hardcore, indie, road movie, romcom, sitcom, science fiction, screwball, slapstick* och *splatter*. En filmklassiker kallas *golden oldie*. När en känd person uppträder som sig själv i en film är det fråga om en *cameoroll*. Vissa skådespelare har som uppgift att göra *stunttrick*. *Realityteve*, som handlar om att filma verkligheten, har vunnit terräng i television speciellt på 2000-talet. *Pilot* är ett slags provavsnitt, det första avsnittet av en TV-serie, medan *spinoff* är en biprodukt av ett framgångsrikt TV-program. Genom filmer och TV-program har åskådare även bekantat sig med egendomliga varelser som *terminator* och *zombie*.

Med tekniska och teknologiska uppfinningar har engelska ord spridas runt världen. Med telefon skickar man *sms*, alltså *sms:ar*. Också andra tekniska apparater har utvecklats som *cd, video* och *dvd*. Dessa apparater blir dock småningom föråldrade för teknologi blir alltmer *digital*. När man surfar på *internet* är det nästan omöjligt att undvika engelska ord. På *webben* kan man *googla, blogga* och *chatta*. *Bloggosfären* är ett socialt

nätverk som *bloggare* håller i gång. Också *IP-adress* och *fil* är vanliga ord i datorvärlden. *Uzoomning* är något som man gör med kameror under filminspelning. Andra tekniska uppfinningar som finns i materialet är *gps*, *jet* och *technicolor*.

Underhållning i allmänhet är ett ämnesområde som är mycket påverkat av engelskan. Man har möjlighet att läsa olika typer av böcker som *pocket*, *artists' book* eller *pop-up-bok*. En tidning kan publiceras i form av *tabloid* som ofta innehåller *seriestripp*. För att roa sig kan man spela *bingo*, dansa på *diskotek* eller titta på en *freakshow*. På hösten firar man *halloween*. *Crossdressing* är en aktivitet som äger rum på *dragshower*. För några människor är *striptease* en form av underhållning. Andra finner nöje till och med i droger som *crack* och *ecstasy*. *Underground* kopplas ofta ihop med unga människor som *sprejar* väggar. Inom underhållningsindustrin använder man det utbredda begreppet *showbiz*.

Många modetrender kommer från engelskspråkiga kulturer. Man kan klä sig i *jeans*, *sneakers* eller *combat-toppluva* och ha frisyren som *backslick* och *jewfro*. En informell, ledig stil heter *casual* och när man ändrar sin stil är det fråga om *omstyling*. Nuförtiden förbättrar man sitt utseende även med medicinska metoder, såsom med Botox-injektioner, något som har lett till förekomsten av nya ord som *botoxad*.

Jag ser ett kluvet ansikte framför mig när jag läser: till hälften en *botoxad* Laura Bush, till hälften en beige småstadsmamma (*Dagens Nyheter* 8 november 2008:4).

Någonsin har man behov att beteckna företeelser som finns i andra länder men inte i Sverige eller Finland. *Cockney* är en dialekt eller en person från östra London. *College* och *high school* är delar av det amerikanska skolsystemet. Med *the first lady* menar man presidentens fru i USA. *Nanny* sköter barn i engelskspråkiga länder och *supernanny* är en benämning som kommer från ett TV-program med en erfaren barnskötare i huvudrollen.

Jag har sett väldigt många av de där *supernanny*-programmen... [...] *Supernannyn* Jo Frost utgår inte från att det är något fel på barnen, utan att det är föräldrarna som svikit i sitt vuxenansvar (*Dagens Nyheter* 9 november 2008:30).

Den ökande internationalismen har lett till att människor reser alltmer. Under resan kan man åka på *tågcharter* och *checka in* på ett *motell*. Också våra matvanor påverkas av andra kulturer och med nya maträtter landar nya ord som *donut*, *hamburgare* och *crackers*. *Mixer* används för att tillreda mat. Om man inte vill laga mat själv, kan man gå på en *fine dining* restaurang. Utvecklingen inom sport har fört med sig ord som *aerobic*, *gym* och *storslam*. Olika fackspråk har även introducerat många engelska lånord. Via medicin kommer ord som *aids*, *hiv*, *dna* och *stress*. Orden *astronaut*, *missil* och *paranormal* kommer från andra fackområden. Andra ord i materialet som inte hör till någon speciell kategori är *tajma*, *tajmning* och *tejpad*.

Utöver behovet att beteckna helt nya företeelser uppstår det också behovet att generalisera och differentiera. Det betyder att man vill uttrycka en samlande beteckning eller en betydelsenyns som saknas hos semantiskt närliggande ord (Edlund och Hene 1992:74). Jag har hittat två ord i materialet som tycks fylla generaliseringsfunktionen: *casual* och *performance*. *Casual* är en samlande beteckning för vardagliga, informella och lediga kläder. *Performance* omfattar olika slags föreställningar och uppträdanden inom både musik och konst.

Ord som ger en ny betydelsenyns är mer frekventa i materialet än ord som uttrycker en samlande beteckning. *Juice* tycks inte vara en fullständig synonym till *saft*. Mickwitz (2005) konstaterar att *saft* har en bredare och mer allmän betydelse än *juice*. Dessa ord används även i två helt olika kontexter: *juice* associeras med urbana, trendiga och moderna kontexter medan *saft* dricks av barn i en landsbygdsmiljö. (Mickwitz 2005:178-179.) Lånordet *dressing* är avsedd för sallader, medan sås kan ätas med vilka maträtter som helst. Att *mingla* betyder att man sällskapar med andra människor på en viss plats, en fest eller ett evenemang av annan sort. Ordet *sniffa* betyder inte bara att man luktar eller nosar någonting. I båda tidningar används ordet nämligen i betydelsen *sniffa lim*. *Smoggig* är inte riktig samma sak som dimmig, eftersom med smog menar man rökig dimma som oftast förekommer i stora städer. *Sound* är inte vilket ljud som helst: det används för att beskriva hur en låt, en vokalist eller ett band låter. Den svenska betydelsen av *city* är vanligen affärscentrum eller stadskärna, något som Seltén (1987:15) också konstaterar. *Logotyp* har en mer specifik mening än symbol eller mönster.

Ground zero är inte bara en nollpunkt, alltså den punkt på marken där en explosion har skett: ordet används i Dagens Nyheter som synonym till utgångspunkt.

Delar av det här arbetet av Trevor Paglen har ingått i alla tre utställningarna, som en enveten påminnelse om att den militära verksamheten i Irak har varit något av valets "*ground zero*" (Dagens Nyheter 11 november 2008:4).

4.4.2 Ord med kommunikativa funktioner

Man kan importera ett ord från andra språk även om det redan finns ett motsvarande ord i målspråket. Då har lånordet en kommunikativ funktion. Edlund och Hene (1992) delar sådana ord i sex grupper med olika syften: "uttrycka sig neutralt", "uttrycka en värdering", "skapa vissa associationer", "ge komisk effekt", "variera" och "få ett formellt lätthanterligt ord" (Edlund och Hene 1992:70).

Det finns fem ord i materialet som ger komisk effekt. *Dog whisperer*, en hundcoach, är en humoristisk nybildning av *horse whisperer*, en person som är speciellt skicklig med hästar. *Yuppienalle*, ett gammalt slangord för mobiltelefon, används nuförtiden snarast på skoj. I stället för att låna in engelskans *freak out* skriver man *freaka loss* något som låter roligt. Också *no-no* ger komisk effekt.

När souldivan från Texas bjuder in till intervju är privatlivet ett *no-no* (Dagens Nyheter 13 november 2008:8).

Man använder verbet *poppar upp* på ett fyndigt sätt, så att det har en lustig dubbelmening.

Blur *poppar upp* igen (Dagens Nyheter 8 november 2008:18).

Med satsen menar man för det första att ett band som heter Blur ska återförenas. Men *poppar upp* kan antyda också att bandet spelar popmusik, alltså "poppar", för det skrivs senare i artikeln att det är fråga om ett popband.

För att variera språket använder man synonyma uttryck från olika språk i samma text. Ett syfte med variering kan vara att man vill förklara det aktuella ordlånet. Då introducerar man lånordet tillsammans med en förklarande yttring. (Edlund och Hene 1992:84.) Jag har hittat fyra sådana fall i materialet.

Mindfulness, medveten närvaro, är en terapeutisk metod som ofta visat sig vara effektivare än piller (*Hufvudstadsbladet* 16 november 2008:32).

... och påpekar att det alltid är en *wood grouse*, *tjäder* (*Dagens Nyheter* 9 november 2008:27).

På swahili betyder baraka *välsignelse/blessing* (*Dagens Nyheter* 10 november 2008:23).

Hans filmer kryllar också av judiska referenser: allt från bar mitzvah och "*the jewfro*" (*de judiska lockarnas motsvarighet till afrofrisuren*) till mer subtila blinkningar... (*Dagens Nyheter* 11 november 2008:8).

En orsak till inlåning kan vara behovet av korta och på andra sätt lätthanterliga ord (Edlund och Hene 1992:84). Det finns tio sådana ord i materialet. Enligt min åsikt är följande engelska ord kortare och mer hanterliga än deras svenska motsvarigheter i parentes: *casting* (*rollfördelning/rollbesättning*), *panel* (*samtalsgrupp/expertgrupp*), *primetime* (*bästa sändningstid*), *ranka* (*rangordna*), *romcom* (*romantisk komedi*), *sitcom* (*situationskomedi*), *showroom* (*utställningslokal*), *skipa* (*hoppa över*), *sms* (*textmeddelande*) och *sms:a* (*skicka textmeddelanden*). Några av dessa ord är nödvändigtvis inte lätta att böja enligt svenska grammatikregler, men de är ändå behändiga om man inte behöver böja dem.

Inlåningen äger rum också när man behöver uttrycka sig neutralt eller uttrycka en värdering. Ord som uttrycker en värdering är mycket mer frekventa i materialet än ord som uttrycker något neutralt. Fem neutrala ord har jag ändå hittat. Ord som har med sexualitet att göra vill man ofta uttrycka så neutralt som möjligt. Därför använder man ord som *dildo*, *gay* och *queer*. Av samma anledning använder man *cancer* i stället för *kräfta*: *cancer* känns mer neutralt. Orden som *gammal* eller *begagnad* har negativ klang, så man har börjat använda *vintage* i stället.

Det är inte enkelt att skilja ord som uttrycker en värdering och ord som skapar vissa associationer. Till exempel ord som uttrycker en negativ värdering också skapar negativa associationer. Som jag nämnde ovan kan det finnas flera orsaker till att låna in ett ord, så det är inte entydigt alls att dela ord i olika grupper. Jag har kategoriserat orden enligt den orsak som jag anser vara den viktigaste orsaken till inlåningen.

Vissa ordgrupper är speciellt mottagliga för lånord som uttrycker en värdering. En sådan grupp är interjektioner, liksom hälsningsord, svarsord och svordomar. (Edlund och Hene 1992:78.) Det finns bara en interjektion i materialet: *wow*. Det finns också ett vulgärt verb, *fuck*, men den används inte som interjektion utan snarare som exempel av ett fult ord.

I "The 40 year old virgin" används ordet "*fuck*" drygt 200 gånger. (*Dagens Nyheter* 11 november 2008:8).

En annan ordgrupp som ofta tar emot värderande lånord är adjektiv. Både positiva och negativa adjektiv introduceras i mottagarspråket. (Edlund och Hene 1992:78.) De positiva adjektiven i materialet är *catchig*, *cool*, *fluffig*, *glamourös*, *hajpad*, *hot*, *krispig*, *mesmerizing*, *superstylad* och *supersizad*. De negativa adjektiven är *corny*, *oflashig* och *scary*. Också *mainstream* har en negativ klang: ordet beskriver en film som faller i glömskan eftersom den är för vanlig, för *mainstream*. I materialet är personer och situationer *tuffa* både på ett positivt och negativt sätt.

Anna har lämnat lite av den flickigt oskuldsfulla stilen bakom sig och uppvisar nu en *tuffare* och mognare sida... (*Hufvudstadsbladet* 12 november 2008:25).

Tufft städjobb väntar Barack Obama (*Dagens Nyheter* 7 november 2008:5).

Hardcore beskriver en bok. Ett sådant adjektiv kan upplevas antingen som positiv eller negativ beroende på personens smak och åsikter. Också *fast* och *furious* är sådana adjektiv, ett slags gränsfall.

Poäng nummer två är att den nya Bond-filmen inte är endast "*fast*" utan också "*furious*", som i arg, brutal och seriöst förbannad (*Hufvudstadsbladet* 7 november 2008:28).

Förutom interjektioner och adjektiv finns det också värderande substantiv som betecknar människor. Substantiv med positiv klang är *grand old man*, *grand old lady*, *hunk* och *sweetheart*. Substantiv som är mer eller mindre nedsättande är *fake*, *loser*, *nörd*, *pinuppa*, *underdog*, *wannabe* och *white trash* –tös. *Flopp* är inte ett människobetecknande ord, men den uttrycker ändå något negativt. *A triumph* däremot uttrycker en positiv värdering.

Lånord som ger autenticitet eller skapar vissa associationer är mycket frekventa i materialet. De här orden har svenska motsvarigheter, men av någon anledning har man bestämt sig att använda den engelska versionen. Den avgörande orsaken är troligtvis att engelskan har hög prestige och dess användning ofta associeras med positiva saker. Att tala om till exempel *beauty*, *make up*, *glamour*, *party*, *pool*, *pub*, *hajp* och *downtown* låter finare och lyxigare än att tala om *skönhet*, *smink*, *glans*, *fest*, *simbassäng*, *krog*, *entusiasm* och *centrum*. Främmande ord för maträtter ger den rätta kulinariska doften, medan inlånade sportsord ger lokalkolorit (Edlund och Hene 1992:80). *Soup* låter mer kulinarisk än *soppa* och *time-out* (*spelavbrott*) och *walk over* (*överlåtelsevinst*) skapar associationer till sportvärlden. *Cultural studies*, *inside information*, *investmentbank*, *blueprint*, *statement* och *respons* är ord som kan användas till exempel på vissa branscher och fackområden för att låta mer kunnig och professionell.

På kultursidorna verkar det vara typiskt att ge autenticitet genom att använda engelska ord som har med musik, filmer, teater och litteratur att göra. Musikrelaterade ord är *beats*, *gig*, *medley*, *release*, *showtime*, *songwriter* och *musikdiggare*. *Castare* sysselsätter skådespelare, *communityteater* är en viss typ av teater och *booklet* är en liten bok eller ett häfte. Filmens eller romanens handling heter *story* och personen som har skrivit berättelsen heter *storyteller*. En person som har haft en framgångsrik karriär på kulturbranschen får ett hederspris som heter *lifetime achievement*.

Andra lånord som har använts för att ge autenticitet och skapa vissa associationer är *backa upp*, *bohemian rhapsody*, *dumpa*, *fantasy*, *food*, *full house*, *human spirit*, *internalisera*, *kompatibel*, *matcha*, *noise*, *oneliners*, *practical joke*, *scoop*, *small talk*, *survival kit*, *suspens*, *touch*, *triggat*, *undercover* och *vibbar*. Riklighet av engelska ord visar att engelskan upplevs som språk som ger autenticitet och skapar positiva associationer.

4.4.3 Övriga ord

Ord som behandlas här finns också på listan uppehållit av Institutet för språk och folkminnen (2014a). På listan föreslås svenska ord som de engelska lånorden kunde

ersättas med. Sålunda är det värt att diskutera om de engelska orden är nödvändiga eller ersättliga i svenska språket.

Enligt min åsikt har några ord en betydelsenys som det svenska uttrycket inte har. *Catwalk* är inte vilken som helst *esträd* eller *podium*, utan en plats där modeller går och visar upp kläder. *Container* är inte bara en *grovsop* eller *behållare*, som innehåller mindre saker, utan också en större enhet som har utrymme till större grejer och till och med människor. *Dejt* (*date* på webblistan) har en romantisk sida som *träff* inte nödvändigtvis har. För *image* föreslås ersättande ord som *framtoning*, *profil* och *bild utåt*. Eftersom *image* har många olika översättningsalternativ tycker jag att den egentligen är en samlande beteckning för de svenska orden. *Public service* är åter en samlande beteckning för *allmännyttig*, *allmänradio* och *allmän-tv*. *Tight* uttrycker både en positiv och en negativ värdering även om det kan översättas till svenskans *åtsittande* eller *trång*.

Somliga engelska ord verkar vara formellt mer lätthanterliga än de svenska motsvarigheterna. Sådana är *fan* (*anhängare*, *beundrare*), *live* (*direktinspelad*, *direktsänd*), *laptop* (*bärbar dator*), *online* (*direktansluten*, *i direktkontakt*), *ranking* (*rangordning*) och *layout* (*grafisk utformning*). Antagligen används de här orden i materialet också för att ge autenticitet och skapa vissa associationer, något som är vanligt med engelska ord som har med musik, informationsteknik och sport att göra. Som ersättningsord för *trafficking* föreslås *olaglig (knark/människo/sex)handel*. *Trafficking* är uppenbarligen lättare att hantera och den kan också anses som samlande beteckning för underkategorierna *knark*, *människo-* och *sex*.

Vissa ord tycks ha en känsla av lyx som de svenska orden saknas. *Business*, *design*, *designa* och *coach* låter mer lyxiga än *affärs-*, *formgivning*, *formge* och *tränare* eller *instruktör*. Mickwitz (2005:178) kommenterar ordet *design* på följande sätt: "Det är trendigare att titulera sig designer än formgivare, och unga personer studerar hellre design än formgivning. Design ligger så att säga i tiden." Också *soundtrack* och *hit* låter på något sätt mer naturliga och autentiska än *filmmusik* och *topplåt* eller *bäst låt*.

Resten av lånorden skulle man kunna ersätta med svenska uttryck utan att förändra ordens betydelse eller intryck. Trots allt är det viktigt att ta fasta på att det alltid finns en orsak till att man lånar in ett ord. Med de nedannämnda orden kan det vara fråga om att man vill skapa en viss association eller ge autenticitet: *approach* (synsätt, infallsvinkel), *boom* (uppgång), *copywriter* (skribent, reklamskribent), *display* (bildskärm, teckenruta), *fajtas* (slåss), *feedback* (gensvar), *input* (indata), *look* (stil, utseende), *mainstream* (traditionell, normal, konventionell), *e-mail* (e-post, e-brev), *mejla* (e-posta), *releaseparty* (släppfest), *sajt* (webbplats, webbsida), *talkshow* (pratprogram), *thriller* (rysare), *t-shirt* (t-tröja), *walk-in wardrobe* (klädkammare), *workshop* (arbetsseminarium, verkstad).

4.5 Kodväxling

Enligt min åsikt ger kodväxling viktig information om engelskans inflytande på svenskan. Därför är det intressant att iakttä kodväxling och diskutera hurdana fraser och citat används på kultursidorna samt varför de används. Antagligen kan kodväxling inte vara för komplicerad eftersom skribenten måste ta hänsyn till att läsaren förstår texten. Genom att använda engelska förutsätter skribenten ändå att läsaren har någorlunda kunskaper i engelska. Det finns betydligt flera engelska fraser och citat i Dagens Nyheter än i Hufvudstadsbladet. I HBL har jag hittat fem fraser, medan i DN finns tjugofyra olika fraser och citat. Jag presenterar alla uttryck här och diskuterar möjliga orsaker till valet av engelskan. Jag har lämnat eventuella citationstecken kvar eftersom de kan ge viktig information om inlåningsorsaker.

I Hufvudstadsbladet finns alltså fem fraser. Med *boy 7 years*, *girl 18 years* hänvisar man till texter som skrivs på paket som skickas utomlands i välgörenhetssyfte. Texterna signalerar vem paketen är avsedda för, så det är förståeligt varför engelskan har använts. *Anything goes* och *still going strong* är fasta engelska uttryck som troligtvis inte orsakar för mycket problem för läsare. Användningen av sådana fasta engelska fraser skapar sannolikt positiva associationer. De två sista fraserna beskriver hurdan struktur eller stil olika filmer har. En gangsterfilm bryter med *"rise and fall"* -strukturen, ett begrepp som troligtvis kommer från den amerikanska filmindustrin. En romantisk komedi som

placerar sig i New York har "*New York state of mind*". Dessa engelska fraser skapar antagligen associationer till de amerikanska filmernas stilarter och miljöer.

Dagens Nyheter har också många fasta uttryck som är ganska korta och antagligen bekanta för många, som *you name it*, *a perfect match*, *Debussy-goes-to-Broadway*, *based on a true story -misär* och *no more, no less*. Det berömda yttrandet *to be or not to be* nämns tillsammans med Shakespeares teaterpjäs *Hamlet*, så på sätt och vis förklarar artikeln varifrån frasen härstammar. Också i följande uttryck ger man förklaringen till den engelska frasen: *ett snällare och mildare Amerika, a kinder and gentler America*. Jag anser att här är det även fråga om variation eftersom man ger ett engelskt alternativ till den svenska frasen.

Engelskspråkiga personer och miljöer i tidningsartiklar bidrar till användningen av engelskan i DN. "*I do.*" är en amerikansk skådespelerskas svar till frieri. I en artikel är uttrycket "*to join the ladies*" någonting engelsmän säger till varandra. *Scrapers at stake* är en rubrik till en artikel som behandlar skyskraporna i USA. "*You should call me sir Ben!*" är någonting en engelsk skådespelare har sagt. Ett amerikanskt dataspelföretag reklamerar sina dataspel med uttrycken "*Go big or go home.*" och "*bigger, better and more badass*". En artikel berättar om en transvestit från New York vars motto var "*Show a happy face all the time.*". En berömd brittisk kock har satt igång en "*Get women back in the kitchen*" -kampanj och en engelsk webbsida presenteras med dess slogan "*the guy's guide to cooking for girls*".

Några fraser och citat i DN syftar på att ge komisk effekt. I en dialog säger en svensk tonåring *Oh my good!* som verkar vara en humoristisk version av *Oh my God!* (*Herre Gud!*). En förklaring till den här versionen kan vara uttal: kanske har tonåringen uttalat *God* på ett sätt som liknar svenskans *Gud*. Då skulle en engelskspråkig person tolka satsen som *Oh my good*. Likadana fall av komiska missförstånd behandlas också i en annan artikel. En mening som kan missuppfattas helt och hållet är "*my very best compliments to the cock!*" På engelskspråkiga länder är det *cook* eller *chef* man tackar på restaurangen, inte *cock* (=tupp, könsorgan). Med glimten i ögat kommenterar man

även matsedeln som bjuder på ”pity i panna” i stället för ”pytt i panna”: *what a pity* (det är synd).

Under rubriken *The (in)famous grouse* berättar man hur en engelskspråkig recensent kommenterar Henning Mankells böcker och deras innehåll:

...“small masterpieces”, “we should be grateful that Mankell has been available to English readers” [...] “wasn’t it a pheasant? Here, it is a wood grouse” (*Dagens Nyheter* 9 november 2008:27)

Bara *pheasant* (fasan) och *wood grouse* (tjäder), som en svenskspråkig person kanske inte känner till, har översatts till svenska senare i texten. Den längsta av alla citat är en replik från filmen *The Pineapple Express*:

“Oh, the pineapple express. It’s so rare it’s almost a shame to smoke it. It’s like killing a unicorn.” (*Dagens Nyheter* 11 november 2008:8)

Det är intressant att man inte har översatt de här längre citaten till svenska. De kan vara för komplicerade för läsare som inte är så kunniga på engelska. Kanske vill man skapa en autentisk stämning med citaten och har därför bestämt att hålla sig till engelskan.

Påfallande med kodväxling i HBL och DN är att den ofta uppstår i artiklar som behandlar engelskspråkiga personer, miljöer eller situationer. Korta familjära engelska uttryck används i löpande text, troligtvis för att skapa vissa, oftast positiva associationer. Det är anmärkningsvärt att DN har mycket mera engelska fraser än HBL. I DN finns det till och med många direkta citat. Allt i allt tycks engelskan ha hög prestige och förmåga att ge autenticitet på grund av dess flitiga användning.

5. AVSLUTNING

I den här avhandlingen har jag undersökt engelska lånord i svenskspråkiga tidningar. Jag har granskat kultursidor under en vecka i Dagens Nyheter och under två veckor i Hufvudstadsbladet i november 2008. Meningen har varit att redogöra för hur engelskan påverkar svenskan på kultursidorna. I undersökningen har jag inkluderat alla ord som består helt eller delvis av engelska morfem. Det betyder både icke-anpassade och anpassade engelska ord, svenska nybildningar som fogar samman ett engelskt ord med ett svenskt suffix eller en partikel samt sammansättningar som består av en engelsk och en svensk del. I detta kapitel sammanfattar jag undersökningens resultat. Därutöver diskuterar jag luckor och frågor som har uppstått under forskningsprocessen.

5.1 Sammanfattning

Min första forskningsfråga är hur många lånord det finns i materialet, vilka ordklasser de här lånorden hör till och vilka är de mest frekventa lånorden. Därtill var meningen att jämföra resultaten mellan Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet. I Dagens Nyheter finns det 145 ord mer än i Hufvudstadsbladet. Det finns inget entydigt svar till varför det finns tydligt mera lånord i DN än i HBL. För att veta den exakta lånordsskillnaden mellan tidningarna borde man jämföra antal lånord med antal alla ord i materialet. Det kan ju finnas mycket mera text och ord i DN vilket betyder också mera tillfällen att använda engelska. Därtill borde man närmare studera hurdana teman tidningsartiklar behandlar. Till exempel i en artikel om modern internationell musik eller film använder man troligtvis mycket mera engelska lånord än i en artikel om inhemskt litterärt verk eller teaterpjäs. Sådana räkneoperationer och kategoriseringar har jag dock bestämt mig att inte göra i den här undersökningen: i första hand har meningen varit att ta reda på vilka ordklasser som är frekventa vid inlåningen. Trots det anser jag att skillnaden mellan antal lånord är viktigt att lyfta fram. En möjlighet är förstås att man använder mera engelska ord i en rikssvensk tidning än i en finlandssvensk tidning. I själva verket konstaterar Mickwitz (2010:168-169) att den sverigesvenska språkvården i allmänhet är liberalare och därför mer mottaglig för lånord än den finlandssvenska. På grund av det

begränsade materialet kan jag ändå inte dra sådana fasta slutsatser om språket i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet.

Största delen av lånord i materialet är substantiv (DN 84%, HBL 83%). Adjektiv är på andra plats (DN 11%, HBL 12%) och verb på tredje plats (DN 4,5%, HBL 5%). Även om DN har 78 substantiv mer än HBL är den procentuella fördelningen av olika ordklasser mycket likadan. Resultatet är inte överraskande eftersom det bekräftas av andra undersökningar om lånord (t.ex. Mickwitz 2010:92, Sandøy 2007:140, Ljung 1988:93, Chrystal 1988:77). Sandøy (2007:140) säger till exempel att nästan 90% av moderna importord är substantiv i redaktionella sverigesvenska och finlandssvenska tidningstexter, medan adjektiv är på andra plats och verb på tredje plats. Med fördelningen ovan har jag inte räknat sammansättningar med en svensk efterled. Ungefär en tredjedel av alla ordbelägg är sådana sammansättningar i båda tidningar vilket signalerar om att det är vanligt att kombinera ett engelskt och ett svensk ord. Också Mickwitz (2010:193) säger att lånord placerar sig gärna som förleder i sammansättningar. Majoriteten av sammansättningarna i min undersökning har ett engelskt substantiv som förled. Det överensstämmer med Mickwitz (2010:92) forskningsresultat: i hennes material består de främmande förlederna i sammansättningar nästan uteslutande av substantiv. I fråga om de tjugo mest frekventa lånorden i materialet, är det vissa ord och vidare vissa ämnesområden som dominerar i båda tidningar: musik, filmer och teknologi. Dessa är ämnesområdena som tycks vara speciellt mottagliga för engelska lånord.

Min andra forskningsfråga är hur lånord anpassas till det svenska språket. Jag har koncentrerat på stavning samt böjning av substantiv, adjektiv och verb. I fråga om stavning prefereras det engelska stavningssättet. I båda tidningar har en stor del av ord, särskilt substantiv, inte anpassats till svenskan. Verb och adjektiv anpassas i större utsträckning. Emellertid kommer det fram vissa försvenskade stavningar: en enkel slutkonsonant dubbelskrivs, ett stumt slut-*e* tas bort angående verb och substantiv och suffixet *-er* ersätts med suffixet *-are*. Man blir också av med främmande bokstäver och bokstavskombinationer. Med adjektiv byter man ofta suffixet *-y* mot svenskt *-ig*. Det förekommer även nybildningar som är kombinationer av ett engelskt ord och ett svenskt

suffix eller en svensk partikel. Användning av dessa försvenskade stavningar har antagligen med språkvårdsrekommendationer att göra: den svenska språkvårdens rekommendation tycks vara att man följer vissa svenska stavningsnormer. Trots allt verkar engelskan vara så pass vardaglig i svenskan att det engelska stavningssättet, speciellt beträffande substantiv, blir allt vanligare till och med i dagstidningar. I själva verket konstaterar Mickwitz (2010:164) att språkvårdens inställning till de främmande orden är i första hand pragmatisk: lånorden anpassas till svenskan om de är svårhanterliga, annars får de behålla sin engelska stavning.

I undersökningen behandlar jag bara genus och plural av sådana substantiv vilkas böjning kommer fram i materialet. I många undersökningar konstaterar man att lånord blir oftast utrala. Det stämmer också i mitt material: de flesta substantiven är utrala. Substantivets form och betydelse påverkar dock valet av genus. Utrala substantiv får oftast *-ar* eller *-er* -ändelsen i pluralis och neutrala substantiv bildar pluralis utan suffix. Engelskans pluralsuffix *-s* används med substantiv som möjligen upplevs som främmande och har bevarat uttal och bevarad stavning. Nästan alla adjektiv kongruensböjs och kompareras enligt svenska böjningsregler. Det finns bara ett adjektiv som är oböjligt enligt den engelska modellen. Ofta använder man dock försvenskade stavningar (t.ex. *-ig* ändelsen) för att underlätta adjektivets böjning. Det stämmer också med participformer som anpassas till svenska genom att byta det engelska suffixet *-ed* ut mot *-ad*. Verben böjs enligt den första konjugationen. Även med många verb anpassas ordstammen för att möjliggöra det rätta böjningssättet. Allt som allt böjs engelska lånord ganska grundligt enligt svenska böjningsregler något som är förståeligt. Genom att följa svenska böjningsregler är det lättare att använda lånord i löpande text och så blir texten mer flytande.

Med den tredje forskningsfrågan ville jag klargöra hurdana funktioner lånord har i texten, med andra ord varför de används i tidningar. En stor del av ord i materialet används för att fylla verbaliseringsfunktion. Samhället utvecklas beständigt och vi blir bekanta med nya fenomen och apparater hela tiden. Man importerar ord för att beteckna sådana nya företeelser, speciellt inom musik, film och television, teknik och underhållning. Lånord introduceras också för att få en ny betydelsenysans som saknas

hos närliggande inhemska ord. Utöver verbaliseringsfunktion används många ord för att fylla olika kommunikativa funktioner. Speciellt ofta uttrycker engelska lånord en positiv eller negativ värdering, ger autenticitet och skapar vissa, oftast positiva associationer. Somliga engelska ord prefereras eftersom de är formellt mer lätthanterliga än de svenska motsvarigheterna. Man använder även många engelska ord för att uttrycka en betydelsenys, ge autenticitet eller skapa en viss association, även om orden kunde ersättas med svenska uttryck.

Den fjärde forskningsfrågan gäller kodväxling i materialet. Jag ville ta reda på hurdana fraser och citat finns i tidningar och vilken funktion de fyller. Kodväxling verkar uppstå i artiklar som behandlar engelskspråkiga personer, miljöer och situationer. Många korta, familjära engelska uttryck används i löpande text, troligtvis för att skapa vissa associationer. Några fraser i DN syftar på att ge komisk effekt. I DN finns det till och med många direkta citat. Det är anmärkningsvärt att DN har 24 olika engelska fraser och citat medan HBL bara har fem. Detta tyder på att användningen av engelskan är vanligare i DN än i HBL. Som sagt konstaterar Mickwitz (2010:168-169) att den sverigesvenska språkvården i allmänhet är liberalare och därför mer mottaglig för lånord än den finlandssvenska språkvården. Det kan vara en orsak till att man använder mera engelska fraser och citat i en sverigesvensk tidning.

5.2 Diskussion

I undersökningen studerar jag engelska lånord som har kommit till svenskan efter 1950, alltså ord som inte finns i *SAOL 9* (1950). Avgränsningen har dock inte varit helt problemfri. I *SAOL 9* finns det nämligen några ord som jag har tagit med i undersökningen, men i mitt material har orden en helt annan betydelse. Till exempel ordet *band* antyder till saker som teknik, vävning eller botanik i *SAOL 9*. *Band* i betydelsen 'orkester' verkar ha kommit senare till svenskan. Jan anser att det inte är fråga om betydelselån eftersom betydelsen 'orkester' ligger så långt ifrån de andra betydelserna hos ordet *band*. Med andra ord har lånet *band* resulterat i ett nytt ord. Således finns det några ord i min undersökning som också finns i *SAOL 9*, men jag anser att sådana ord har en annan betydelse och det är då fråga om nya ordlån. Det är

också svårt att få reda på när engelska lånord verkligen har etablerat sig i svenskan. Även om ett lånord inte finns i *SAOL 9* kan det ha varit i bruk i svenskan före 1950. I den här undersökningen är meningen dock att ha med alla de lånord som har etablerat sig i allmänspråket efter 1950. Jag anser att *SAOL* ger en tillräckligt omfattande lista över ord som är etablerade i svenskan och därför använder jag *SAOL 9* som utgångspunkt.

Dessutom kan det vara problematiskt att få veta om ett lånord verkligen kommer från engelska. Vissa ord i undersökningsmaterialet finns nämligen inte i etymologiska svenska ordböcker, även om orden finns i engelskan. Med all sannolikhet kommer sådana ord från engelskan men de är oftast så pass nya att de ännu inte har etablerat sig i svenskan. Engelskan kan också förmedla ord som inte är ursprungligen engelska. Om ett sådant ord finns i en engelsk ordbok och är således etablerat i engelskan är det alldeles möjligt att engelskan importerar ordet vidare till svenskan. Jag anser att det är mycket sannolikt eftersom engelskan länge har varit det viktigaste långivarspråket i svenskan.

Det har inte varit alldeles entydigt att klarlägga varför engelska lånord, fraser och citat används i undersökningsmaterialet. Det är svårt att veta det egentliga motivet bakom inlåningen eftersom det kan finnas flera orsaker till att låna in ett ord eller en fras. I undersökningen har jag kommit fram till att kategorisera orden och fraserna enligt den orsak som jag anser vara den viktigaste orsaken till inlåningen. I avsnitt 4.4.3 skriver jag om lånord (*övriga ord*) som kan ersättas med svenska uttryck utan att förändra ordens betydelse eller intryck. Det är viktigt att ta fasta på att det alltid finns någon orsak till att man använder dessa engelska ord i stället för svenska ord. Antagligen anser skribenten att det ersättliga engelska lånordet fyller en viss funktion som det svenska ordet inte fyller i en viss kontext. Det ersättliga lånordet är alltså nödvändigt i kontexten.

I den här avhandlingen kommer det fram att engelskan används i någon mån på kultursidor i svenskspråkiga tidningar: både som enstaka ord och som fraser och citat, med och utan anpassning, och av många olika skäl. I *Dagens Nyheter* och *Hufvudstadsbladet* skriver man oftast standardspråk eftersom tidningarna är avsedda för

en större läsekrets. Trots det används engelska i löpande text. Uppenbarligen har engelska blivit så pass vardaglig att den har fått fäste i dessa dagstidningar. Eftersom jag har undersökt bara vissa delar av vissa dagstidningar under ett begränsat tidsavsnitt kan jag inte dra några generella slutsatser om hur engelskan påverkar svenskan i tidningsspråket. För att få en mer omfattande bild av engelskans ställning och påverkan i svenska tidningar skulle man kunna studera alla artiklar i en tidning under en längre tidsperiod. Det skulle också vara intressant att inkludera flera olika sverigesvenska och finlandssvenska tidningar i undersökningen eller att studera hur olika tidskrifter använder engelska. Tidskrifterna är ofta avsedda för en speciell läsekrets, så språket och således användning av engelskan i tidskrifter kan avvika från språket i tidningar. På grund av engelskans starka ställning i världen och i svenskan finns det mycket att undersöka också i framtiden.

KÄLLFÖRTECKNING

Material

Dagens Nyheter 7.11.2008 – 13.11.2008

Hufvudstadsbladet 7.11.2008 – 20.11.2008

Litteratur och internetkällor

Andersson, Hans, 1999: *Vokabler på vandring. Ordimport till Sverige under tusen år*. Lund: Studentlitteratur.

Bergman, Gösta, 1971: Om främmande ord och deras anpassning. I: Dahlstedt, Karl-Hampus, Bergman, Gösta & Ståhle, Carl Ivar. *Främmande ord i nusvenskan*. 2 uppl. Stockholm: Läromedelsförlagen. S. 32-47.

Börestam, Ulla & Huss, Leena, 2001: *Språkliga möten. Tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.

Chrystal, Judith-Ann, 1988: *Engelskan i svensk dagpress*. Stockholm: Esselte Studium.

Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary. 2003. 4 uppl. Glasgow: HarperCollins Publishers.

Dahlstedt, Karl-Hampus & Hagervall, Claes Börje, 1992: *Främmande ord i vardagssvenskan*. Stockholm: Norstedts.

Dahlstedt, Karl-Hampus, Bergman, Gösta & Ståhle, Carl Ivar, 1971: *Främmande ord i nusvenskan*. 2 uppl. Stockholm: Läromedelsförlagen.

Edlund, Lars-Erik & Hene, Birgitta, 1992: *Lånord i svenskan. Om språkförändringar i tid och rum*. Stockholm: Norstedts.

Ernby, Birgitta, 2008. *Norstedts etymologiska ordbok*. Stockholm: Norstedts.

Gottlieb, Henrik, 2005: Anglicisms and Translation. I: Anderman, Gunilla & Rogers, Margaret (red.). *In and Out of English: For Better, For Worse?* Buffalo: Multilingual Matters. S. 161-184.

Hultman, Tor G., 2003: *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm: Norstedts.

Institutet för språk och folkminnen, 2014a: *Engelska ord på svenska A-Ö* (2.5.2014) <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/engelska-ord-pa-svenska/engelska-ord-pa-svenska-a-o.html>

Institutet för språk och folkminnen, 2014b: *Sök svar på språkfrågor i Frågelådan!* (18.8.2014) <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/frageladan.html>

Institutet för språk och folkminnen, 2014c: *Vad heter det engelska ordet på svenska?* (2.5.2014) <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/engelska-ord-pa-svenska.html>

Kotsinas, Ulla-Britt, 2003: *En bok om slang, typ*. Stockholm: Norstedts.

Kuhn, Hans, 1985: Genustilldelning hos främmande ord. I: Allén, Sture, Andersson, Lars-Gunnar, Löfström, Jonas, Nordenstam, Kerstin & Ralph, Bo (utg.). *Svenskans beskrivning 15*. Göteborg: Göteborgs universitet. S. 291-302.

Lehecka, Tomas, 2012: *Interrelaterade lexikala egenskaper. Engelska adjektivimporter i en svensk tidningskorpus*. Helsingfors: Helsingfors universitet. (28.8.2014) https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37590/lehecka_avhandling.pdf?sequence=1

Ljung, Magnus, 1985: *Lam anka – ett måste? En undersökning av engelskan i svenskan, dess mottagande och spridning*. Stockholm: University of Stockholm.

Ljung, Magnus, 1988: *Skinheads, hackers & lama ankor. Engelskan i 80-talets svenska*. Stockholm: Trevi.

Mickwitz, Åsa, 2005: Saft och juice – samma smak? Synonymitet och semantisk överlappning. I: Nikula, Kristina, Lönnroth, Harry, Alanen, Kaisa & Johansson, Carl-Eric (red.). *Svenskan i Finland 8*. Tammerfors: Tammerfors universitet. S. 172-182.

Mickwitz, Åsa, 2010: *Anpassning i språkkontakt. Morfologisk och ortografisk anpassning v engelska lånard i svenskan*. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Nationalencyklopedins ordbok. 1995-1996. 1-3 band. (Band 1 1995, band 2-3 1996.) Utarbetat vid Språkdata, Göteborgs universitet. Höganäs: Bra Böcker.

Nyord i svenskan från 40-tal till 80-tal. 1986. Utg. av Svenska språknämnden. Göteborg: Esselte Studium.

Nyordsboken. Med 2000 nya ord in i 2000-talet. 2000. Utg. av Svenska språknämnden. Stockholm: Norstedts.

Phillipson, Robert, 1997: *Linguistic Imperialism*. 4 uppl. Oxford: Oxford University Press.

Sandøy, Helge, 2007: Avisspråket i Norden – ei jamføring. I: Selback, Bente & Sandøy, Helge (red.). *Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordförrådet i sju språksamfunn*. Oslo: Novus. S. 127-155.

SAOL 9. Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. 1950. 9 uppl. Stockholm: Norstedts.

SAOL 13. Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. 2006. 13 uppl. Stockholm: Norstedts.

Selback, Bente, 2007a: Finlandssvensk. I: Selback, Bente & Sandøy, Helge (red.). *Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordförrådet i sju språksamfunn*. Oslo: Novus. S. 103-114.

Selback, Bente, 2007b: Sverigesvensk. I: Selback, Bente & Sandøy, Helge (red.). *Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordförrådet i sju språksamfunn*. Oslo: Novus. S. 87-102.

Selback, Bente & Sandøy, Helge (red.), 2007: *Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordförrådet i sju språksamfunn*. Oslo: Novus.

Seltén, Bo, 1987: *Svengelsk ordbok*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Seltén, Bo, 1993: *Ny svengelsk ordbok*. Lund: Studentlitteratur.

Svartvik, Jan, 1999: *Engelska – öspråk, världspråk, trendspråk*. Stockholm: Norstedts.

Svenska skrivregler. 2008. Utg. av Språkrådet. Stockholm: Liber.

Svensk ordbok. 1999. 3 rev. uppl. Utarbetad vid Språkdata, Göteborgs universitet. Stockholm: Norstedts.

Söderberg, Barbro, 1983: *Från rytters och cowboys till tjuvstrykers. S-pluralen i svenskan. En studie i språklig interferens*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Thomason, Sarah G., 2001: *Language contact. An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

BILAGA: Engelska lånord, fraser och citat i DN och HBL

Dagens Nyheter: 7. – 13.11.2008

Hufvudstadsbladet: 7. – 20.11.2008

Alla symboler har en viss betydelse. Stjärnan (*) visar hur många gånger en viss ordform förekommer i materialet. Artikel *en* eller *ett* i parentes betyder att ordets genus kommer fram i texten. Förkortningen sing. står för substantivet i singularis, pl. för substantivet i pluralis, best. för substantivet i bestämd form, imp. för imperfektformen av ett verb, sup. för supinumformen av ett verb och perf.part. för perfektparticipet. Om en förled i en sammansättning finns i parentes betyder det att jag har placerat sammansättningen i alfabetisk ordning enligt den engelska efterleden.

DAGENS NYHETER: ORD

action *5 (en)

- actiondrama
- actionfilm *3
- actionhistoria *2
- actionspel *2
- actionspelet
- västeraction

aerobicspass

aids*4

- aids-epidemin

artists' book -förlag

astronaut (en)

back slick (ett)

band*9 (ett)

- bandet*17
- bandets
- bandmanipulationer
- bandprojekt
- bandstycken
- bandstämma
- black metal -bandet
- coverband
- dansbandsklassiker
- hårdrocksband*2
- liveband*2
- livebandet
- niomannabandet

- rockband*4

- popband

- punkbandet

- punkrockband

- storband

- tjejbandet

beats (pl.)

blessing

blippiga

blogg *3 (en)

- bloggar*2 (pl.)
- bloggarna (best. pl.)
- bokbloggar *2 (pl.)
- På Stan-bloggen

bloggar (verb)

bloggare (pl.)

- bloggaren

bloggosfären *3

blues *3 (en)

- bluesen

- bluesklubbarna

botoxad (perf.part.)

broken beat

cameoroll

cancersjuk

castare (pl.)

castingen (best.)

- castingprocessen

casual-kostym
cat-walk-scenen
cd (en)

- cd-omslaget
- dubbel-cd

(tåg)charter*2 (en)

- tågchartern

city
coach (en)

- hundcoach *3
- rikskoacher (pl.)

cockney (en)

- cockneygangster

collegekomediserien
combat-toppluva
communityteater
containrar (pl.)
cool *3

- coola
- coolaste*2

corny
cover*2 (en)

- coverskiva*3
- covertolkare
- covervanvett

cultural studies (pl.)
dancehallklimax
dejta

- dejtär

dejting
dejt tips
demo (en)
design (en)

- design-
- designförpackade
- designgruppen *2
- designmuseet
- designspya
- designstallet
- designvärld
- verkmästardesign

designär (verb)

- (ha) designats (sup.)

designer (en)

- designern
- designers (pl.)

- chefdesigner

digital

- digitalt
- digitala *2
- digitalbox
- digitalteves
- digilistan *2

dildo (en)
diskotektak
displayer (pl.)

- displayljus

dj*2 (en)

- dj:n
- dj-kavalkad

dna

- dna-banker

dog whisperer (en)
donut (en)
downtown
dub

- dubpartier *2

dvd*3 (en)

- Guds Söner -dvd

electromagnet
electronica
ep (en/ett)

- ep:n (sing.)
- ep (pl.)

fake (en)
fans *3 (pl.)

- fansen*2 (pl.)
- fankulturens
- popkulturfan
- Slipknot-fans (pl.)

fantasyvärlden
festival (en)

- festivalen *3
- festivalens
- filmfestival
- fotofestivalen
- minifestival

filer (pl.)

- mp3-filer

flow *2
food
freaka loss
fuck

funk *3 (en)
 • funkgitarristen
 fungig
 • funkiga
 (kanon)gig (ett)
 gayklubbar
 • gayscen
 glamorösa
 • glamourösa
 gospel
 • gospelröst
 • gospelpsykedelia *2
 gps:en (best.)
 grime
 ground zero
 grungeinspirerat
 gymanställda
 • gymägare
 hajpat (part. perf.)
 • totalhajpade
 hajpen (best.)
 • Wow-hajpen
 halloween
 hamburgare
 hardcore *2 (en)
 high school
 hiphop *6 (en)
 • hiphoppen
 • hiphopgala
 • hiphopgruppen
 • hiphopveteranen
 hit (en)
 • hitlåtar
 • hitmusikalen
 • hitspackad
 • diskohitten
 • dunderhittarna (pl.)
 • smash-hit
 hiv
 • hivsmittad
 hottare
 hunken (best.)
 image *3 (en)
 indiefolkpoppare
 • indiegympa
 • indievågen
 inside information

internalisera
 internet *3
 investmentbanken*2
 jam
 • jamvillig
 jammandet*2 (best.)
 jamar
 jeans *5 (pl.)
 • jeansen (pl.)
 jetdriven
 the jewfro
 (bakåt)kompatibla
 keyboardister (pl.)
 lifetime achievement
 live*4
 • liveartist
 • liveframträdande
 • liveföreställning
 • liveversionen
 logotyp (en)
 looken (best.)
 • akvariumlooken
 (författar)loser (en)
 mainstream
 • mainstreampublik
 matcha
 • matchar
 matchande
 mejl
 mejla
 metal *2 (en)
 • metalcore
 • metalgruppen
 • metalkomedin
 • black metal
 • rap metal
 • stoner metal
 mesmerizing
 missil (en)
 • missiler (pl.)
 • missilerna (pl.)
 • missilskydd
 mixade (perf.part.)
 nanny (en)
 • nannymetoderna
 • supernannyn*2
 • supernanny-programmen

no-no (ett)

omstyling

online

- onlinesessioner
- onlinespel

panel (en)

- paneldiskussionen
- paneldiskussioner

partykänslan (ett)

- partyspel
- partystämning
- cocktailpartyn (pl.)
- garden party
- gardenpartyt
- releaseparty

performance *6 (en)

- performanceartisten
- performanceföreställningen
- performanceföreställningar
- performancegruppen
- performancekonst
- performancekonsten
- performancekonstens
- performancekonstnären
- performancekonstnärerna
- performancesolo
- performanceverk
- musikperformance
- musikalperformance

pinuppan *2 (best.)

pocket

pooler (pl.)

pop *5 (en)

- popakt
- popeliten
- popgenerationen
- popgruppen *2
- popidentitet *2
- popmusik*4
- popmusiken
- popskiva*2
- popstjärnan*3
- poptidningar
- poptidskriften
- poputtryck
- britpopen

- britpopvågen
- danspop
- new wave-pop
- schlagerpop
- vispop

poppar upp

pop-up-konstnärskbok

powerballader

puben (best.)

- kvarterspuben

public service *3 (en)

- public service -företagens
- public service -koncept
- public service -utredaren

queerlyriken

rankade (imp.)

rap

- rapkryddade
- rapstjärna
- rapstjärnan

rappare (en)

- rapparen *3
- rappare (pl.)
- rapparna (best. pl.)
- rapparnas (best. pl.)

r&b-grupper

reggae *3

- reggaeartisten
- reggaedängan
- reggaekung
- reggaesångaren
- rootsreggae *2

release

respons (en)

(Manchester)riff

road movie (en)

rock *6 (en)

- rockdokumentärerna
- rockhistoriskt
- rockidolerna
- rockkarneval
- rockklubben
- rockklubbsscenkänslan
- rockmusik
- rockmusikens
- rockoväsen

<ul style="list-style-type: none"> • rockskiva • rockstjärneliknande • rocksångare • bluesrock • garagerock • hådrocksriff (pl.) • indierock • instrumentalrock • instrumetalrocken • krautrockmangel • noiserockdån • omparock • psykorocken • punkrock 	<ul style="list-style-type: none"> • soulbrusande • souldiva • souldivan • soulhistorien • soullegenden *2 • soulmusikens • soulschlager • soulsångare *2 • soulsångares • soulsångerskan • sextiotals soul
rockabilly	sound *5 (ett)
(krevad)rockande	<ul style="list-style-type: none"> • succésound
(folk)rockarna (best. pl.)	soundtracket*2 (best.)
rock'n'roll	<ul style="list-style-type: none"> • filmsoundtrack
<ul style="list-style-type: none"> • rock'n'roll-influenser 	splatter
sajt *2 (en)	sprejas
<ul style="list-style-type: none"> • sajten*2 • sajter *2 (pl.) • boksajt • debattsajten • nätsajten • spelsajten *2 	sprejmålade
scary	statement (ett)
science fiction	<ul style="list-style-type: none"> • statements (pl.)
<ul style="list-style-type: none"> • sciencefiction • sci fi -film 	storyn (best.)
scratch (en)	strippar
screwballfilmer	stripteasehak
<ul style="list-style-type: none"> • screwballkomedin 	stunttrick
showbiz	supersizad (perf.part.)
<ul style="list-style-type: none"> • showbiz-excesserna 	superstylad (perf.part.)
showroom (ett)	sweetheart*2 (en)
singel (en)	synthbalafonpartierna
<ul style="list-style-type: none"> • singeln*3 • singellistan • cd-singlarna (pl.) • hitsingeln*3 • sjutumssingeln 	tabloidens (best.)
sitcom (en)	tajma
(stor)slam	tajmad
slapstickhumor	<ul style="list-style-type: none"> • vältajmat
smoggiga	tajming (en)
	<ul style="list-style-type: none"> • tajmning • tajmningen *2
	tajt *3
	<ul style="list-style-type: none"> • tajta *3
	talkshow*2
	technicolorfärgerna
	technons (best.)
	<ul style="list-style-type: none"> • technomusik
	the first lady
	thriller (en) *4

- thrillern
- thrillerfilmer
- thrillerregissörerna
- actionthriller
- konspirationsthiller
- stalker-thrillern
- teaterthriller *2

trafficking

triggat (sup.)

(a) triumph

t-shirt (en)

tuff *2

- tufft
- tuffa*2

undergroundfenomen

- undergroundkulturen

utzoomning

vibbar (pl.)

videofilm

- videoinspelningar
- videokonsten
- videoverk

vintagetrenden

walk over

walk-in wardrobe

webben *3 (best.)

- webbteve
- webb-tv*2

wood grouse (en)

workshops *2 (pl.)

Wow!

yuppienalle

DAGENS NYHETER: FRASER OCH CITAT

a kinder and gentler America

“You should call me sir Ben!”

“bigger, better and more badass” *2

“Go big or go home.”

you name it

scrapers at stake

a perfect match

no more, no less

based on a true story –misär

Debussy-goes-to-Broadway

“I do.”

the (in)famous grouse

“we should be grateful that Mankell has been available to English readers”

“small masterpieces”

“wasn’t it a pheasant? Here, it is a wood grouse”

“Oh, the pineapple express. It’s so rare it’s almost a shame to smoke it. It’s like killing a unicorn.”

Oh my good!

To be or not to be.

en “Get women back in the kitchen” –kampanj

“the guy’s guide to cooking for girls”

“Show a happy face all the time.”

“to join the ladies”

What a pity

“my very best compliments to the cock!”

HUFVUDSTADSBLADET: ORD

action*4 (en)

- action-krönika
- actionregissör
- actionscenerna

aids*3

animation*5 (en)

- animationen
- animationer (pl.)
- animationsfilmen
- animationsklassiker*2
- dockanimation
- Dreamworks-animation*2

approach (en)

backas upp*2

- backades upp (imp.)

band*6 (ett)

- bandet*23
- bandets*7
- bandledaren
- bandmedlemmarna
- bandtävlingen
- förband
- hairmetal-banden
- hårdrockband
- hårdrocksbandet*2
- knarkrockband
- liveband
- pojkband
- 90-talsband

barbershop

- barbershopstil

beatbox (en)

- beatboxen

beautysalongen

(tv-)bingo

blueprint (en)

bluegrass

blues (en)

- bluesen

bluesigt

bohemian rhapsody*2 (en)

booklet (en)

- bookleten*2

(opera)boomen (best.)

business*2

- business-kvinna*2

cancer (en)

- cancern
- cancerforskningen

catchiga

cd*2 (en)

- cd-häftet
- cd-skiva
- cd-skivor
- dubbel-cd

chattar

checkas in

clusterartad

copywritern (best.)

country (en)

- countrylegenden

crackberoende

crackers (pl.)

crossdressingens (best.)

death metal

design (en)

- designen
- designens
- designporren
- designstuderanden
- designtävlingen
- kläddesignkonstens
- tidningdesign
- 1900-talsdesign

designad (part. perf.)

- designade*2

(har) designat (sup.)

designer (en)

- designern
- kläddesignern
- kostymdesignern
- skodesignern
- toppdesigner (pl.)

(musik)diggare

digitala*2

dj (en)

- klubbdj:ar (pl.)

dragshow

- halvdragklädsel

dressingen (best.)
dub
dumpar

- dumpas*2

dumpat (part. perf.)
dvd*3 (en)

- dvd:er (pl.)
- dvd-boxar
- dvd-marknaden
- dvd-nyheter*3

ecstasy
electro

- electroalbum

e-mail*3 (ett)

- mail*3
- mailadress

fajtas
fans*6 (pl.)

- fansen (pl.)
- fanklubb

fast
feedback (en)
festival (en)

- festivalen
- festivaler (pl.)
- festivalscenen
- festivaltältet
- etnofestivalen
- filmfestivalen
- filmfestivaler
- konstfestival
- retreatfestival
- zigenarmusikfestivalerna

fildelar

- fildelare
- fildelaren*3
- fildelarens
- fildelarna
- fildelning*5
- pdf-fil

fine dining
flopp (en)
fluffiga
freakshower (pl.)
full house
funkiga

- punk-funkiga

furious
gay-variant
glamour
golden oldie
googlar
grand old man
grand old lady (en)

- grand old lady

grunge
gymmaskin
hardcore-kvalitetsmärkt
heavysoundet (best.)
hiphop

- hiphop-platta

hitkavalkad (en)

- schlagerhit
- 60-talshit

human spirit (en)
indiefilmens

- indiepubliken
- indie-scenen
- indie-vokalister

input (en)
internet*3

- internetleverantören*2
- internetleverantörerna
- internettjänsten

IP-adress
jamsessioner
juicetillverkning
keyboardisten (best.)
krispiga
laptop (en)
layout

- layoutmässigt

live*7

- live-akt
- livematerial
- livestämningen
- liveuppsättningen
- dubbelliveskivor

loungemusik
mainstream
make up (en)
matchar
medleyn (best.)

mindfulness
 minglar
 missiler (pl.)
 mixer*2
 mixerbordet
 motell (ett)

- motellkonceptet
- motellmystik
- motellrum

 noise (ett)
 (samlar)nördar (pl.)
 oflashigt
 oneliners (pl.)
 panelen (best.)

- paneldebatt*2
- paneldiskussioner
- expertpanelen

 pdf-originalet
 performance (en)

- performansföreställningar
- performanskonstnär
- performanskonstnären
- performansteater

 pilotavsnittet
 pocket

- pockettidningen
- pocketversion

 practical joke (ett)
 primetime
 pop*4 (en)

- popdärgan
- popklassiker
- poplåtar*4
- popmusik
- poppingla
- popstjärna
- popstjärnor
- brittpopens
- soulpop
- 60-talspop

 punk*2 (en)

- punken
- punk-funken
- punkpoet

 punk-funkare (pl.)
 punkig
 (fiol)punkare

rankingserie
 rap

- utfyllnadsrap

 realitytevens
 re-mixar (pl.)
 responsen (best.)
 (gitarr)riffandet (best.)
 riffen (best. pl.)
 rock*4 (en)

- rocken
- rockcirkelarna
- rockfronten
- rockskiva
- rockstilar
- rockstjärnan
- dance rock
- folkrock
- hårdrock*3

 (tonårs)rockarna (best. pl.)
 rockigt

- rockiga
- rockigare

 romcom (en)
 sajtsökning
 sampling (en)
 science fiction

- sci-fi-potential
- scifiserie

 scoopet (best.)
 set (ett)

- setet*4

 showtime*2
 singel*2 (en)

- singeln
- singlar (pl.)
- singlarerna (pl.)
- singellistan
- hitsingeln
- radiosingeln

 skippar*2
 small talk
 sms*2 (sing. / pl.)

- sms-kontakt

 sms:ar
 sniffa
 soulkänslan

- soulpappor*2

souligt

- souliga

sound*2 (ett)

- soundet*8
- soundmässig
- soundpreferenser

soup

spinoffen (best.)

storyn*6 (best.)

- familjestory
- ramstoryn

storyteller*2 (en)

stress (en)

- stressen

(serie)stripp (en)

stripphålan

surprise*2

survival kit

suspens*4

synt (en)

- syntarna (pl.)
- syntetisatorns

tejpade (part.perf.)

terminatorerna (pl.)

thriller*3 (en)

- thrillerserie
- actionthriller*3
- seriemördarthriller*2
- teknothriller*2

tight*2

time-out (en)

touchen (best.)

tuff

- tufft*4
- tuffa
- tuffare
- tuffaste

undercover-snut

underdog (en)

uppackad (part.perf.)

video (en)

- videor (pl.)
- videodokumentationen
- videohyllan
- videoinstallation
- videokonst
- videokonstnären

- videosnutt
- videoverk*3
- musikvideo

wannabe-musiker

webben (best.)

- webbplats*3
- webbsida
- webbsidor
- webbspel

white trash -tös

workshop (en)

- workshopen

zombiekostymer

HUFVUDSTADSBLADET: FRASER OCH CITAT

boy 7 years, girl 18 years

anything goes

still going strong

“rise and fall” -strukturen

“New York state of mind”